

דברי משיח

ה'תשמ"ב

התוועדות אור לחמשה עשר באב

— חלק ראשון —

מכבוד קדושת

אדמו"ר מלך המשיח מנחם מענדל שליט"א
שניאורסאהן
מליובאוויטש

בלתי מוגה

הוספה: ר"ד בחלוקת הדולרים ג' מנ"א (ח"ב) ויו"ד מנ"א תנש"א – בפרסום ראשון

יוצא לאור על ידי

„המכון להפצת תורתו של משיח“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

ה' תהא שנת ושמתי פדות

קכ"ד שנה לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

פתח דבר

לקראת ש"פ ואתחנן – הננו מוציאים לאור "הנחה" מהתוועדות אור ליום ד', חמשה עשר באב תשמ"ב (כקביעות שנה זו) – חלק ראשון, ויומן מתקופה זו – תדפיס מיוחד מתוך "דברי משיח – ה'תשמ"ב" חלק חמישי.

בתור הוספה, בא בסוף הקונטרס ר"ד מחלוקת הדולרים בימי ראשון ג' מנחם-אב ויו"ד מנחם-אב (תענית נדחה) תנש"א' – בפרסום ראשון, וביאורים לפרקי אבות משיחת ש"פ דברים תשמ"ז² (מתוך "דברי משיח – ה'תשמ"ז" ח"ה שמכינים כעת לדפוס).

*

אודות המעלות שבסדרה זו, ואופן עריכת השיחות³ והיומן⁴ – ראה בארוכה ב"פתח דבר" ל"דברי משיח" ה'תשמ"ב חלק ראשון.

*

מבין שלל השיחות שנאמרו ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א במשך השנים תש"י-תשנ"ב (ולפני כן), ת"ל זכינו שרובן ככולן נשמרו על הכתב או בהקלטה. אולם, עדיין ישנן ריבוי שיחות שטרם ראו אור מעולם, ובוה בקשתנו שטוחה כלפי ציבור אנ"ש והתמימים: אנא, מי שבידיו הנחות ורשימות משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, וכן ר"ד בעת חלוקת השטרות לצדקה או "יחידות" וכיו"ב, ויומנים מ"בית חיינו" (ובמיוחד מהשנים תשל"ח-תשמ"ז), שיואל לשלחן למערכת ע"מ שנוכל לזכות בהן את הרבים.

ויהי רצון שע"י הדפסת ולימוד "דברי משיח", נזכה תיכף ומיד ממש לגאולה האמיתית והשלמה, בהתגלותו המלאה והמושלמת של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א. ויחזק השי"ת בריאותו ויתן לו אריכות ימים ושנים טובות ונעימות וחיים נצחיים, ויראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו, חסידיו ומכלל ישראל, וינהיג את כולנו מתוך בריאות, הרחבה ונחת, ובקרוב ממש יולייכנו קוממיות לארצנו הקדושה, ונלמד תורתו של משיח מפיו של משיח צדקנו, שילמד תורה את כל העולם כולו, ומלך ביפו תחזינה עינינו בהתגלות מלכותו לעין כל, תיכף ומי"ד ממ"ש ממש, והיתה לה' המלוכה, אמן כן יהי רצון.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד !

"המכון להפצת תורתו של משיח"

ימות המשיח,
עש"ק נחמו ה'תשפ"ו (ה' תהא שנת ושמתי פדות),
קכ"ד שנה לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א,
ברוקלין, נ.י.

(1) ע"פ סרט הקלטה (שלא הי' תח"י בעת הדפסת דברי משיח תנש"א ח"ה).

(2) אחרי ההתוועדות הנ"ל ואחרי תפילת מנחה, אמר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א עוד שיחה בה קישר את המשנה עם שיעור הרמב"ם בהל' פסולי המוקדשין פט"ו ה"ג. ובהתאם לכך שבהשגחה פרטית זהו גם שיעור הרמב"ם של ש"פ ואתחנן שנה זו (תשפ"ו) – נדפס בוה גם השיחה הנ"ל.

(3) השיחות נערכו מחדש ע"פ סרט הקלטה, בתוספת פרטים ותיקונים לעומת ההנחה שבהתוועדויות. המאמר נדפס בסה"מ אבאלול ע' נד ואילך, ובהוצאה זו נערך מחדש ע"פ סרט הקלטה.

(4) היומן נערך ע"פ יומנו של ר' אהרן קורנט, בהוספת פרטים מיומניהם של ר' מ.א. זליגסון ור' אורי ווייספיש.

בס"ד. אור ליום ד', חמשה עשר באב ה'תשמ"ב

הנחה בלתי מוגה

תנן בסיום מסכת תענית¹ [שבזה מסיימים וחותמים כל עניני ודיני תעניות], לא היו ימים טובים לישראל כחמישה עשר באב וכיום הכיפורים, ועד כפי שמסיים ביום חתונתו וביום שמחת לבו², היינו יום הכיפורים שניתנו בו לוחות האחרונות (כפירוש המפרשים³ בסיום המשנה, סיום המסכת), וגם הענין דבנין בית המקדש, וכסיום המסכת (בגמרא⁴) שיבנה בית המקדש, ולכמה גירסאות⁵ שיבנה בית המקדש במהרה בימינו אמן. וידוע דיוק רבותינו נשיאינו⁶, מהו הענין שחמישה עשר באב הוא יו"ט כזה עד שלא היו ימים טובים לישראל כחמישה עשר באב. דהנה בפרי עץ חיים⁷ אומר הטעם, מפני שאז קיימא סיהרא באשלמותא⁸, ולכן לא היו ימים טובים לישראל, כי ישראל מונין ללבנה⁹. ואף שישנו חמישה עשר בכל חודש, אעפ"כ זה נאמר דוקא בנוגע לחמישה עשר בחודש אב. ועוד זאת (כמובא ג"כ במאמרים¹⁰), הרי כשנאמר (לא היו) ימים טובים כו' הפירוש הוא שזה כולל גם הימים טובים הקיימים, שהם אינם גדולים כל כך כמו היו"ט דחמישה עשר באב, שזהו היו"ט דחג המצות והיו"ט דחג הסוכות, ששניהם מתחילים ג"כ בחמישה עשר בחודש, כשישנו ג"כ הענין דקיימא סיהרא באשלמותא, ואעפ"כ נאמר שחמישה עשר באב הוא יותר מזה.

ונקודת הביאור בזה¹¹, שמעלת חמישה עשר באב הוא דוקא מפני שזהו בחודש אב, שזהו החודש החמישי שמזלו ארי', וכדאיתא בילקוט¹² שזה קשור ומרמז על עלה ארי' מסובכו¹³ זה נבוכדנצר (וכיו"ב בנוגע לחורבן בית שני, ששניהם היו בחודש אב, בתשעה באב). ואח"כ הנה ירידה צורך עלי', והרי העלי' צריכה להיות לפי ערך הירידה, שלכן כאשר הירידה היא שלא בערך למטה מטה, גם העלי' היא באופן דלמעלה מעלה, עד למעלה מגדר כל מדידה

(8) ראה שמו"ר פט"ו, כו. זהר ח"א קנ, רע"א.

ח"ב פה, רע"א. ובכ"מ.

(9) סוכה כט, א. זח"א רלו, ב. ועוד.

(10) סה"מ עת"ר שם, וריש ע' תל.

(11) אוה"ת שם. סה"מ עת"ר שם (ע' רכט ואילך).

(12) ירמ' רמז רנט. וראה אוה"ת שם ע' א'נו.

(13) ירמ' ד, ז.

(1) כו, ב.

(2) שה"ש ג, יט.

(3) פרש"י תענית שם (ד"ה זה מתן תורה).

(4) בירושלמי. וכ"ה במשנה שם.

(5) בכמה דפוסי המשניות.

(6) ד"ה נחמו עת"ר (סה"מ עת"ר ע' רכא). וראה

אוה"ת נ"ך (כרך ב) ע' א'צו.

(7) שער (כג) חג השבועות בסופו – הובא

בסה"מ עת"ר שם.

והגבלה. וזהו גם מה דאע"פ שבכל חודש ישנו חמישה עשר, קיימא סיהרא באשלמותא, וזה בא לאחר שיהלכנה אינה בשלימותה, ובמילא זה קשור ג"כ עם מעמד ומצב דבני ישראל שאינו בשלימותו⁸, אעפ"כ אינה דומה הירידה שישנה בכל חודש וחודש (כולל אפילו דחודש ניסן, ואפילו דחודש תשרי), לגבי ירידה זו שהיתה בחודש אב, שאז הי' גלינו מארצנו ונשתלחה יד במקדש¹⁴, ועד לענין חורבן המקדש. ולכן גם העלי' אח"כ וקיימא בסיהרא באשלמותא זו היא שלא בערך לגבי השלימות דקיימא סיהרא באשלמותא דשאר החדשים¹⁵.

וזה קשור גם למה שאומרים ומסיימים אח"כ (כאמור) שיבנה בית המקדש במהרה בימינו, ואף אומרים (כגירסא האמורה) אמן, שזה מורה¹⁶ שהענין נעשה ענין נצחי וקיים לעד ולעולמי עולמים.

וזה¹⁷ גם מעלת העלי' שתהי' לאחר בכה תבכה¹⁸ שני פעמים, שמיד לאחר זה בא הענין דנחמו נחמו¹⁹, ג"כ נחמה בכפליים²⁰, שזה קשור עם עבודת התשובה, שעבודת התשובה בכלל הו"ע כפליים לתושי²¹, ומשיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא²², שאז נעשית העלי' שלא בערך, מכיון שישנו גם החידוש דעבודת התשובה. משא"כ במקדש ראשון, אע"פ שוישב שלמה על כסא הוי²³, הרי אז הי' כללות ענין העבודה באופן דצדיקים, תמידים כסדרם¹⁴, ובזה גופא הי' האשלמותא דתמידים כסדרם, שלכן זהו גם הדור החמישה עשר, כדאיתא במדרש⁸ שקיימא סיהרא באשלמותא זהו דוד ושלמה, שדוד הי' הדור הי"ד ושלמה הי' הדור הט". אמנם זוהי האשלמותא הבאה לאחר עבודה שיש בה את השלימות דתמידים כסדרם בלבד, ואפילו בעבודת התשובה עצמה אין זו תשובה שלימה עד לתשובה שזדונות נעשו לו כזכיות²⁴ ממש (כלשון אדמו"ר הזקן בספר

(14) ע"פ נוסח תפלת מוסף לג' רגלים.

(15) ראה גם ד"ה ושננתם לבניך תשל"ח (דברי משיח ח"ה ע' 98 ואילך).

(16) ראה זח"ג רעא, א. ביאורה"ז להצ"צ לזהר שם (ח"א ע' תקעא). אוה"ת עקב ע' תקיח ואילך. וראה גם ד"ה גדול העונה אמן תשכ"ב (סה"מ פסח ח"א ע' לח ואילך).

(17) בהבא לקמן – ראה סה"מ עת"ר שם ע' קלא. ד"ה נחמו תרכ"ו (סה"מ תרכ"ו (קה"ת, תשמ"ט) ע' קצה ואילך).

(18) איכה א, ב. ראה סנהדרין קד, ב. וראה אוה"ת נ"ך שם ע' א"נ.

(19) ישע"י מ, א.

(20) איכ"ר ספ"א. יל"ש ישע"י רמז תמה.

(21) ל' הכתוב – איוב יא, ו. ראה אגה"ת ספ"ט. לקו"ת שבת שובה סה, ג. סהמ"צ להצ"צ לח, ב ואילך. וראה גם שמור"ר פמ"ו, א.

(22) ראה לקו"ת ר"ה נח, ד. האזינו עה, סע"ב. שמע"צ צב, ב. שה"ש מה, א. נ, סע"ב. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' תקלד. ועוד. וראה זח"ג קנג, ב. לקו"ד ח"א קמו, א ואילך.

(23) דברי הימים"א כט, כג.

(24) יומא פו, ב.

תניא קדישא²⁵ ובכמה מקומות²⁶, שדוקא אז נפעל ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ²⁷, ומחה הוי' דמעה מעל כל פנים²⁸, שמתבטל לגמרי הלעו"ז, כי מסתיימת שלימות הבריורים ע"י התשובה השלימה והעבודה השלימה והסירה באשלמותא בכל האופנים, ועי"ז שעברו את ענין הירידה הכי פחותה, הכי ירודה, מגיעים לעלי' הכי גדולה. וכמבואר²⁹ בנוגע למעלת בעל תשובה, שאחת המעלות של בעל תשובה לגבי צדיק היא, שאע"פ שצדיק לא חטא ולא פגם ולא עבר את הדרך, ותמיד הגיע לשלימותו, הרי אין יכולים לדעת כיצד הי' אילו הי' לו ניסיון, כמו הניסיונות שעבר הבעל תשובה. משא"כ הבעל תשובה, שאצלו כבר הי' הענין שהוא שב, ודוקא מצד זה שהוא הי' בארץ צי' ועייף בלי מים³⁰, זה הביאו לאהבה רבה, כפי שמבאר אדמו"ר הזקן²⁵ שזהו הטעם מדוע דוקא ע"י עבודה זו יכולים להוציא ולברר ולזכך ולהעלות אפילו את הענינים שנפלו עד למטה מטה בג' קליפות הטמאות, כי דוקא עי"ז הוא הגיע לאהבה רבה ותשוקה (עם כמה לשונות כפי שמבאר בתניא שם בארוכה). וזוהי גם מעלת הבית השלישי³¹ אפילו לגבי מקדש ראשון, ועאכו"כ לגבי מקדש שני, דאע"פ שגם שם (במקדש ראשון) היתה השלימות של החמישה דברים הנוספים שלא היו במקדש שני³², הרי אין זה מגיע לאשלמותא שנעשית ע"י עבודת הבעל תשובה.

והנה הטעם שזה נעשה דוקא אחרי הענין דתשעה באב הוא³³, כי זה פעל, ועד שפגע בביכול, שבמקום עשר ולא תשע³⁴ נשאר רק תשע, כהפירוש³⁵ באיכה ישבה בדד³⁶, שאיכה נעשה משתי תיבות, אי כה (כמו שאומרים גם בכמה מהפיוטים³⁷), ועי"ז שהיו"ד עלה לא', אי, הנה אז כה ישבה בדד, היינו שספירת המלכות (שנקראת כה³⁸) עומדת במעמד ומצב בדד, כי רגלי' יורדות³⁹, וגם היא הולכת בגלות, שכינתא בגלותא⁴⁰, יחד עם ישראל, עם כל אחד מישראל ועם כל בני ישראל. ועי"ז שהיתה ירידה הכי ירודה, שנעשה ט' במקום עשר, זה

25) פ"ז (יב, א).	33) סה"מ עת"ר שם ע' רכט.
26) לקו"ת שה"ש כג, ד. ובכ"מ.	34) ספר יצירה פ"א מ"ד.
27) זכרי' יג, ב.	35) אוה"ת שם ע' א'מא. סה"מ עת"ר שם.
28) ישעי' כה, ח.	36) איכה שם, א.
29) שמונה פרקים להרמב"ם פ"ו. וראה רמב"ם	37) בקינות לת"ב (פיוט "אי כה". פיוט "איכה
הל' תשובה פ"ז ה"ד.	את אשר כבר" בסופו).
30) ל' הכתוב – תהלים סג, ב.	38) ראה פרדס שער (כג) ערכי הכינויים בערכו.
31) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 61 ואילך.	39) משלי ה, ה. וראה אוה"ת נ"ך עה"פ (ע' תקסד ואילך). וש"נ.
32) יומא כא, ב. וראה לקו"ת ר"ה נו, ג. ד"ה נחמו תרכ"ו בסופו (סה"מ תרכ"ו שם ע' רה).	40) זהר ח"א קכ, ב. ח"ג ד, ב. סו, סע"א. עה, סע"א. צ, ב. ועוד. וראה מגילה כט, א. ובכ"מ.

מביא אח"כ לגילוי המדריגה הי"א, אחד עשר, ועד באופן דאשלמותא, שאחד עשר בכלל קאי על ספירת הכתר⁴¹, ובזה גופא הרי השלימות בספירת הכתר הוא עתיק, ובעתיק גופא פנימיות עתיק, כמבואר בפרי עץ חיים⁴² והובא בכמה מקומות בחסידות⁴³ שכל עניני עליות דעולם הזה, קודם ביאת המשיח, ועד אפילו עליות בתכלית השלימות, הנה זה מגיע רק בחיצוניות עתיק, משא"כ לעתיד לבוא תהי' העלי' שבה נאמר שתי פעמים זה, כדאיתא בסיום מסכת תענית⁴⁴, הנה אלקינו זה גו' זה הוי' קוינו לו⁴⁵, שאז יהי' הענין דפנימיות עתיק⁴⁶, שיעמוד בגילוי (באופן שיכולים לומר גילוי בנוגע לפנימיות עתיק).

וזהו גם מה שמובא במאמרים⁴⁷ על והי' הוי' גו' ביום ההוא יהי⁴⁸, שנעשה אין והי' אלא לשון שמחה⁴⁹, והשמחה נעשית עי"ז שנעשה הוה קודם הי"ה כביכול, למעשה ידיך תכסוף⁵⁰, שמגיעים עד לדרגא שנקבה תסובב גבר⁵¹, שהוה עומד עוד קודם ליה. ואח"כ נעשה ביום ההוא יהי⁵², שנעשה יחוד תמיד⁵³, תרין רעין דלא מתפרשין⁵⁴, דכמו שזהו בחו"ב כך נעשה גם בזו"ן, עד למטה בירושלים של מטה, שאז זה פועל גם בירושלים של מעלה⁵⁵. ועד שנעשה הוי' אחד ושמו אחד⁴⁸, כמו שאני נכתב כך אני נקרא⁵⁶, וכמו שמביא על זה גם הרמב"ם בספר ההלכות שלו⁵⁷ להלכה ופסק דין, שאז יהי' אהפוך אל (כל העמים) גו' כולם גו' לעבדו שכם אחד⁵⁸, והיתה להוי' המלוכה⁵⁹, שזהו"ע כמו שאני נכתב כך אני נקרא בכל העולם כולו, במהרה בימינו ממש, וכסיום המסכת שייבנה בית המקדש במהרה בימינו אמן.

<p>(50) איוב יד, טו.
 (51) ירמי' לא, כב.
 (52) ראה לית להאריז"ל עה"פ זכרי' שם.
 (53) ראה לקו"ת במדבר ז, ד. שבת שובה סז,
 ג. אוה"ת תבוא ע' תתשי ואילך. וראה גם אוה"ת
 וסה"מ עת"ר (ע' רלא) שבעה ע"ה.
 (54) ראה זח"ג ד, א.
 (55) ראה תענית ה, א. תנחומא פקודי ג. זח"א
 (ס"ת) פ, סע"ב ואילך. קכח, סע"ב. קפג, ב.
 (56) פסחים נ, א.
 (57) הל' מלכים פי"א ה"ד.
 (58) צפני' ג, ט.
 (59) עובדי' א, כא.</p> | <p>41) ראה לקו"ת מסעי צה, ג. ובכ"מ.
 42) שער (ז) הק"ש פט"ו.
 43) לקו"ת שה"ש נ, א. נא, ג. וראה סה"מ
 ה"ש"ת ע' 49, ובהנסמן שם.
 44) בגמרא (לא, א).
 45) ישע"י כה, ט.
 46) ראה תו"א בשלח סג, ד. תרומה פ, א. לקו"ת
 שם נ, ב.
 47) ראה לקו"ת פ' ראה ל, ד. אוה"ת ויצא (כרך
 ה) תתנד, א. פ' ראה ע' תרצט. נ"ך (כרך ב) ע'
 תשסב. שם ע' תשסד.
 48) זכרי' יד, ט.
 49) ראה בר"ר פמ"א, ב. ויק"ר י"א, ז. ועוד.</p> |
|---|--|

בס"ד. אור לחמשה עשר באב ה'תשמ"ב*

הנחה בלתי מוגה

— שיחה א' —

א. מאמר (כעין שיחה) ד"ה תנן כו' לא היו יו"ט לישראל כט"ו באב כו' (נדפס לעיל).
ב. הענין ד"שיבנה בית המקדש במהרה בימינו"¹ משתקף גם בהלכה, שלכן יש כמה הלכות שטעמן הוא ש"יבנה בית המקדש במהרה", ואז יאמרו שמכיון שבזמן הגלות, "אשתקד", נהגו באופן כך – צריכים לנהוג כן גם לאחר שנבנה בית המקדש, שלכן נאמר שאסור לעשות ענין זה גם בזמן הגלות, שמא "יבנה בית המקדש במהרה בימינו", וכמובא על זה הדוגמאות בכמה מקומות.²

ועאכ"כ בנוגע לעבודת האדם, שבגלל זה ממעט בענין הברורים שלו:

בכלל הרי "כל ישראל בחזקת כשרות"³, ובמילא הענינים שעושה ב"קום ועשה"⁴ בעולם הרי הם "לשם שמים", והוא מברר את הניצוץ והענין (הדבר) שבו הוא עושה את ה"מעשיך לשם שמים"⁵, ועאכ"כ אם הוא מקיים בזה מצוה; אך כאשר אומרים לו שמצד הגזירה ד"יבנה בית המקדש במהרה" עליו להימנע מכך, הרי אז הוא אינו עושה את הברור.

ומזה מובן עד כמה טעם זה (ש"יבנה בית המקדש במהרה") הוא טעם חזק, שע"ז ממעטים ושוללים "מעשיך" (לולי זאת) היו "לשם שמים", או שהי' מברך על זה ברכה, כפי שזהו בדינים הקשורים לעניני אכילה ושתיה, וכאשר זה קשור עם קיום מצוה מברך ברכה בקשר לזה, ואם זהו כשיעור – יש לו ברכה לפני' ולאחרי' עם כל ריבוי הענינים שעושה,

ואעפ"כ, זהו בדוגמת מה שנאמר ש"תפילות במקום קרבנות תקנום"⁶, שכאשר מתפלל הוא "מקריב" תפילה ברוחניות, ועד"ז ויתירה מזה כאשר מתעסק בהלכות בית הבחירה, איתא במדרש תנחומא⁷ שמכיון שהקב"ה רוצה ש"בית" לא יהי' "בטל", הנה

(4) ע"פ ל' חז"ל – מכות יז, א (במשנה). חולין קמא, א (במשנה). ובכ"מ.

(5) אבות פ"ב מי"ב. רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א. וראה אגרות קודש אדמו"ר מלך המשיח שליט"א חל"ו ע' שמו בהערה ד"ה כל מעשיך לשם שמים.

(6) ראה ברכות כו, ב. טושו"ע (וראדה"ז) סצ"ח ס"ד.

(7) צו יד. וראה בארוכה לקו"ש ח"י ע' 412 ואילך.

(*) תוכן מסכ"ד-כו הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ונדפס בלקו"ש (חל"ד) עקב תשמ"ח. (1) תענית כו, ב (במשנה). וראה בארוכה ד"ה תנן כו' לא היו יו"ט לישראל שנאמר בהתוועדות (לעיל ע' 000 ואילך).

(2) ר"ה ל, א. ביצה ה, ב. תענית יז, ב. ועוד.

(3) רמב"ם הל' קידוש"ח פ"ב ה"ב.

כאשר יהודי לומד הלכות בית הבחירה אז "בית" אינו "בטל", שזהו עוד יותר מ"כאילו הקריב קרבן (עולה)",

ועאכו"כ כאשר בתפילה גופא מדובר אודות ענין ד"יבנה בית המקדש", "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח", ומיד אומרים "לישוועתך קוינו כל היום", ועד"ז אפילו בשבת ויו"ט, שעליהם נאמר⁸ שאז אינו זמן ביאת משיח,

[בימות החול לא נורא לומר זאת ("מַאֲכֵט נִיט אויס אַז מ'וועט אַזוי זאָגן"), אבל בזמן של שבת ויו"ט נכון יותר לא להזכיר זאת – שיבוא אפילו בשבת ויו"ט!⁹ כל זה הוא כמאמר המוסגר],

גם אז אומרים "ותחזינה עינינו", ואף אומרים "בשובך לציון ברחמים", דמכיון שזה מצד "רחמים" – בודאי שזה צריך לבוא תיכף ומיד, "מיד הן נגאלין"¹⁰.

ג. ובמילא, הענין ד"יבנה בית המקדש" הוא ביתר תוקף מכפי שהי' בשאר הזמנים, כמדובר לעיל, שעיי"ז שישנה הירידה בזמן הגלות, הנה ה"יבנה בית המקדש" הוא ביתר שאת וביתר עוז,

וזה נעשה בנין נצחי¹¹, "מקדש אדני-כוננו ידיך"¹², שלא שייכים בו שינויים, מכיון ש"את רוח הטומאה אעביר מן הארץ"¹³, ועיי"ז נעשה ה"יבנה בית המקדש" עוד יותר מהמקדש הראשון, ועאכו"כ מהמקדש השני שחסרו בו חמישה דברים¹⁴, וזה נעשה בנין נצחי, "ביום השלישי יקימנו ונחי' לפניו"¹⁵, בתמידות, ענין נצחי – בית המקדש השלישי.

והרי זה תלוי במעשינו ועבודתנו¹⁶.

ד. אמנם, בזה נעשית התעוררות מיוחדת בהגיע היום דחמישה עשר באב.

ואז אומרת "תורת אמת"¹⁷ לכל אחד מישראל ולכל בני ישראל, שעליכם לדעת, שאע"פ שחמישה עשר בניסן הוא "זמן חירותינו"¹⁸ ו"חג המצות" ו"חג הפסח", עם כל הענינים הכי גדולים, ועד ל"נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו וגאלם"¹⁹, שבכל שנה ושנה "הימים האלה נזכרים ונעשים"²⁰,

(8) ראה עירובין מג, ב.

(9) וראה גם אגרות-קדוש אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ח"ב ס"ע רלגד. ר"ד י"ט טבת עם הרפ"מ אלתר (לעיל ח"ב ע' 000). ובכ"מ.

(10) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

(11) ראה זהר ח"א כח, א. ח"ג רכא, א. תקנ"ז ת"ח (כד, א).

(12) בשלח טו, יז. ראה פרש"י עה"פ.

(13) זכרי' יג, ב.

(14) ראה יומא כא, ב. ירושלמי תענית פ"ב ה"א.

(15) הושע ו, ב.

(16) תניא רפ"ז.

(17) ל' הכתוב – מלאכי ב, ו.

(18) נוסח תפלת העמידה וקידוש לפסח.

(19) הגש"פ פיסקא "מצה זו". שם לפנ"ז פיסקא "ויוציאנו".

(20) ל' הכתוב – אסתר ט, כח. וראה רמ"ז בספר

תיקון שובבים, הובא ונתבאר בספר לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

ועד"ז "ולקחתם לכם ביום הראשון"²¹, בחמישה עשר בתשרי, שלוקחים את הד' מינים הקשורים עם ה"ראשון", שזה קאי גם על ספירת הכתר²², ובמילא מובן גודל החידוש של "חג האסיף"²³, שבפשטות זהו ה"באספך מגרנך ומיקבך"²⁴, שזה קשור עם "ואספת דגנך ותירושך ויצהרך"²⁵, עבודת הבירורים דכל ניצוצי הקדושה בכל מקום שבו הם נמצאים –

בא חמישה עשר באב, ומדגיש עוד יותר, שלא יהי' ח"ו בנפילת הרוח, שבמה נחשב הוא כאשר "אותותינו לא ראינו . . . ולא איתנו יודע עד מה"²⁶, נמצאים בחושך כפול ומכופל של גלות, עם כל הענינים שאין כאן המקום לדבר דברים המצערים, ויכול לחשוב בעצמו במה נחשב הוא וכו' וכו';

אומרים לו, שדוקא היא הנותנת, שדוקא מצד זה שישנו הענין דירידה בגלות, בחושך כפול ומכופל, ועד באופן דתשעה באב, שאירעו בו חמישה ענינים בלתי רצויים²⁷, וע"י ההקדמה דשבעה עשר בתמוז, שגם בו אירעו חמישה דברים בלתי רצויים²⁸ – בא אח"כ חמישה עשר באב, ובמקום ה"עלה ארי' מסובכו"²⁸ נעשה הענין ההפכי לגמרי (כפי שממשיך במדרש²⁹), שארי' זה הקב"ה כמו שנאמר³⁰ "ארי' שאג מי לא יירא", וכפי שמדגיש המדרש שזה ש"עלה ארי' מסובכו" הוא רק "על מנת", עם התנאי, שזה יביא ל"ארי' שאג מי לא יירא".

ולכן גם מיד אחרי מזל ארי' דחודש אב, בא אח"כ (כדאיתא בשל"ה³¹ בשם קדמונים, ומובא בכמה מקומות³²) "ארי' ר"ת אלול, ראש השנה, יום הכיפורים, והה' קאי על הושענא רבה.

וזה בא מיד בסמיכות, "מיד הן נגאלין", עוד בחודש אב, ובמילא נעשה אח"כ "ארי' שאג מי לא יירא", וראש חודש אלול ושבת מברכים אלול הם כבר באופן ד"ארי' שאג מי לא יירא", ה"ארי' שנפעל ע"י מעשינו ועבודתינו בכלל, ובמיוחד מצד ה"יתרון האור מן החושך"³³ כפול ומכופל דתשעה באב ב"קיימא סיהרא באשלמותא"³⁴, בחמישה עשר באב.

(29) יל"ש ירמ'י רמז רנט.

(30) עמוס ג, ח.

(31) ריש מס' ר"ה (ריג, א). חלק תושב"כ פ' שופטים (שעח, ב). סידור של"ה במקומו.

(32) ראה אוה"ת דרושים לר"ה ע' א'תכב"ג. נ"ך עה"פ (ע' תסז). (כרך ב) ס"ע א'נז"ח). סה"מ תרפ"ט (קה"ת, תשפ"ו) ע' לז. ובכ"מ.

(33) קהלת ב, יג.

(34) ראה זהר ח"א קנ, רע"א. ח"ב פה, רע"א. רטו, א. ח"ג מ, ב. ועוד. וראה שמור"ר פט"ו, כו.

(21) אמור כג, מ.

(22) לקו"ת שמע"צ פה, ד (בשם מ"ע). אוה"ת אמור (הוספות) ע' שלב. שם ס"ע שלד. לקוטי לוי"צ למחז"ל ע' קד.

(23) משפטים כג, טז. תשא לד, כב.

(24) פ' ראה טז, יג.

(25) עקב יא, יד.

(26) תהלים עד, ט.

(27) תענית כו, סע"א"ב (במשנה).

(28) ירמ'י ד, ז.

ה. וכמו שנאמר במאמרים³⁵, שבחמישה עשר באב מאירות, ומאירות בגילוי, ההארות כפי שיהיו לעתיד לבוא, שלכן מקשרים זאת עם הענינים דפנימיות עתיק.

ועד שגם משמע בכמה מקומות³⁶, שאע"פ שמשווים את שני הענינים יחדיו, "כחמישה עשר באב וכיום הכיפורים"³⁷, הרי מהדגשה זו גופא משמע שחמישה עשר באב הוא יותר אפילו לגבי יום הכיפורים,

וכמדובר פעם בארוכה³⁸ מה שמצינו ביום הכיפורים עצמו שפורים הוא למעלה יותר, כדאיתא בתיקוני זהר³⁹ ש"כפורים" הוא כפורים בכ' הדמיון, שזה יוצא ע"ז שבפורים יכולים לפעול ע"י אכילה ושתי' ו"חייב איניש לבסומי . . עד דלא ידע"⁴⁰, עד כדי כך המשתה ושמחה הוא "עד דלא ידע"; ועד"ז הוא גם החילוק בין חמישה עשר באב ויום הכיפורים.

ובשני האופנים זה מביא לנישואין למטה, כי זה מביא לנישואין למעלה כפי שיהי' לעתיד לבוא⁴¹, שלכן אז "בנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים ומה היו אומרות בחור שא נא עיניך וראה"³⁷, וכדאיתא בכמה דרושים⁴² ש"בחור" קאי על "בים נגלה עליהם כבחור"⁴³, שזה קאי על הקב"ה, ונאמר ש"שא נא עיניך וראה", שנוסף על האירוסין שהיו במתן תורה לאחר יציאת מצרים⁴¹ – נעשה ענין הנישואין,

ונישואין עם כל הד' סוגים, שזהו הד' משפחות, ד' עיני הקריאה ופסוקים, כפי שמבארת שם המשנה והברייתא והגמרא בארוכה ובפרטיות.

ו. וכאמור, בהגיע חמישה עשר באב, נעשית במעשינו ועבודתינו נתינת כח מלמעלה, ועד (כדאיתא במאמרים) שזה יוצא בגילוי כפי שיהי' לעתיד לבוא, עכ"פ בנוגע למעשה בפועל,

דזה ש"אותותינו לא ראינו" אינו משנה את המעשה בפועל, ואם עשה את המעשה בפועל – הוא פעל את עיקר הענין.

וזהו גם בפשטות ולכל לראש (במעשינו ועבודתינו עצמם) – מה שצריך להיות ע"י התעוררות ונתינת כח זו, באופן שביתר שאת וביתר עוז.

(39) תיקון כא (נו, ב). וראה תו"א מג"א צה, סע"ד ואילך. צט, ד ואילך. (הוספות) קא, א"ב. אוה"ת שם ע' סא"סב. ביאור"ז להצ"צ ח"א ע' רלו. ועוד.

(40) מגילה ז, ב. שו"ע אור"ח סתרצ"ה ס"ב.

(41) שמו"ר פט"ו, לא.

(42) ראה גם ס' עבודת ישראל (להמגיד מקוניץ) ט"ו באב בתחלתו. ס' פרי צדיק (להר"צ הכהן מלובלין) ט"ו באב סימן ו.

(43) פס"ר פכ"א. וראה גם שמו"ר פכ"ג, ח.

(35) ראה סה"מ עת"ר ע' רכ. וראה גם ד"ה לא היו יו"ט לישראל כט"ו באב כו' שנאמר בהתוועדות (לעיל ע' 000).

(36) ראה גם ד"ה לא היו יו"ט לישראל כט"ו באב כו' תשל"ה (סה"מ אב"אלול ע' לח ואילך). ועוד.

(37) תענית שם, ב (במשנה).

(38) ד"ה ע"כ קראו לימים האלה פורים תשי"ג (סה"מ פורים ס"ע לב ואילך). וראה גם ד"ה ליהודים היתה אורה שנה זו (לעיל ח"ג ע' 000). ובכ"מ.

ז. החל מהענין העומד בהדגשה ב"בנות ישראל" או "בנות ירושלים" (לפי שתי הגירסאות⁴⁴, ש"אלו ואלו דברי אלקים חיים"⁴⁵) – ש"יוצאות וחולות בכרמים" ואומרות "בחר שאנא עניך וראה", שלזה נוגע ענין הלבושים, הענין ד"קישוטי כלה", "תיקוני שכינתא"⁴⁶, ועד"ז גם הלבושים עד למטה ב"בנות ירושלים" ו"בנות ישראל",

שבזה רואים דבר נפלא – שזה צריך להיות דוקא לבוש שאול³⁷, ואפילו עשירות⁴⁷ ובת מלך ובת כהן גדול⁴⁸ צריכות ג"כ לשאול מהשני,

ונאמר הטעם על זה⁴⁹ – מצד אהבת ישראל, ובמילא צריכים להיזהר "שלא לבייש" את מי שאין לו.

ולא סתם "שלא לבייש", אלא זהו לכאורה על חשבון עצמן, שהרי מתלבשת בלבוש שלמטה מהלבוש שיש לה, או עכ"פ בלבוש שבו אינה יכולה להרגיש לגמרי כפי שמרגישה כשהוא לבוש עצמה, כפי שרואים זאת בפשטות בטבע בני אדם שכאשר לובשים דבר שאול, אין זה פועל כל כך באדם המלובש כפי שזהו כאשר ה"קרי למאני" מכבודות⁵⁰ הוא לבוש שלו עצמו (ולא שאול),

ונאמר שמפני אהבת ישראל זה צריך להיות דוקא באופן של "שאולין".

והרי זהו "כלל גדול בתורה"⁵¹: נוסף על שאר הכללים בתורה, זה נעשה "כלל גדול בתורה", ועד שנאמר⁵² שזהו "כלל כל התורה כולה, ואידך (כל התורה כולה) פירושה הוא", שאהבת ישראל נותנת לו את הכח להיות "זיל גמור" – שלוקח את זה איתו מהאהבת ישראל,

ועד כפי שהענין הוא בפשטות: כאשר משתדל שיהי' "ואהבת לרעך כמוך"⁵³, הרי הטובה הכי גדולה, והכי גדולה שבה יכולה להתבטאות אהבתו הכי גדולה ע"י עשיית הטובה הכי גדולה לכל בן ובת ישראל שאליה יכול להגיע, היא – שנותן להם כל עניני יהדות, כל עניני תורה ומצוות, כל מה שיכול להיות לו וכל מה שיכול לתת להם.

החל מענין החינוך, שמעמיד אותו באופן אחר לגמרי, ו"קשוט עצמך תחילה"⁵⁴, מתחיל בחינוך עצמו, "המתפלל בעד חבריו הוא נענה תחילה"⁵⁵,

(44) ראה שינויי נוסחאות למשניות סוף תענית. וש"נ.
וראה לקו"ש חי"ט ע' 80 הערה 2.

(45) עירובין יג, ב. וש"נ.

(46) ראה זח"ב קלג, א"ב.

(47) פרש"י ד"ה שאולין – תענית שם.

(48) תענית לא, א.

(49) פרש"י שבהערה 47. פרש"י ד"ה בת מלך –

תענית שם.

(50) שבת קיג, סע"א.

(51) תו"כ ופרש"י עה"פ שבהערה 53.

(52) שבת לא, א.

(53) קדושים יט, יח.

(54) ב"מ קז, סע"ב. ב"ב ס, ב. סנהדרין יח, א.

(55) ב"ק צב, א. פרש"י וירא כא, א.

ואח"כ זה נמשך בכללים (אלא שהם אינם "כלל גדול" כמו הכלל דאהבת ישראל) – ענין התורה, ותפילין, ומזוזה, וצדקה, ובית מלא ספרים – יבנה וחכמי, ונרות שבת קודש ויו"ט, וכשרות האכילה ושתי, וטהרת המשפחה, כמדובר כמה פעמים.

ח. ו"אין מזרזין אלא למזרזין"⁵⁶:

בבואנו ובקחתנו עמנו את הכח מחמישה עשר באב, עם הענין הכי פשוט שמסביר ומבאר, שכל אחד מישראל, אפילו "בן חמש למקרא"⁵⁷, תינוק קטן, יודע, שרק לפני כמה ימים הי' תשעה באב, עם פרשת יום זה, וזה בא אחרי ענין שלם של ג' שבועות, שהתחלתם היתה בשבעה עשר בתמוז, וכמדובר – חמישה דברים ועוד פעם חמישה דברים,

הנה אח"כ הוא בא, כעבור מספר ימים בלבד, ואומרים לו, שזהו כחו של יהודי, וכח התורה ומצוותי, שנעשה לא סתם יו"ט, אלא יו"ט כזה ש"לא היו ימים טובים לישראל כחמישה עשר באב"!

וזה תלוי ונעשה עי"ז שהוא מבטל את "חטאינו", שזוהי הסיבה היחידה ש"גלינו מארצנו"⁵⁸, ומבטל זאת אמנם מעט מעט, אבל אינו מניח אף רגע אחד שבו אינו פועל בזה, כי "לישועתך קוינו כל היום", צריך להיות מעשינו ועבודתנו כל היום כולו, ואז זה נעשה אצלו הן במחשבה והן בדיבור והן במעשה, וכפסק דין הרמב"ם⁵⁹ שיראה אדם עצמו שקול וכל העולם כולו שקול, ועי"א אחד מענינים אלו הוא מכריע ומביא ישועה והצלה,

עד לישועה והצלה האמיתית והנצחית – גאולה שאין אחרי' גלות⁶⁰.

ובאים לבית המקדש הנצחי, ובארץ הקודש, "אשר . . תמיד עיני הוי' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"⁶¹, ובאים "בנערינו ובקנינו . . בבנינו ובבנותינו"⁶², כל ישראל כולם – שלימות העם,

ביחד עם שלימות התורה ומצוותי, כולל גם עבודת התשובה, שזהו החידוש דחמישה עשר באב לגבי החידוש דחמישה עשר בניסן, ואפילו לגבי החידוש דחמישה עשר בתשרי (שבא ג"כ בעבודת התשובה)⁶³,

וזה נעשה ה"חוט המשולש"⁶⁴, כל שלושת השלימויות יחדיו, בבית המקדש השלישי, ו"ביום השלישי יקימנו ונחיי לפניו", באופן נצחי, כמבואר בכמה מקומות, ובאופן

56) ספרי ר"פ נשא. במדב"ר פ"ז, ו. וראה מכות כג, ונאמר – פסחים קטז, ב. א.

57) אבות פ"ה מכ"ב. 61) עקב יא, יב.

62) בא י, ט.

58) נוסח תפלת מוסף דיו"ט. 63) ראה ד"ה ושנתם לבניך תשל"ח (דברי משיח

59) הל' תשובה פ"ג ה"ד. ח"ה ע' 99 ואילך). וש"נ.

60) ראה מכילתא בשלח טו, א. הובא בתוד"ה ה"ג 64) ל' הכתוב – קהלת ד, יב.

כדאיתא בסיום מסכת תענית³⁷ לכמה גירסאות (כנ"ל במאמר) – שאומרים "אמן", ש"גדול העונה אמן יותר מן המברך"⁶⁵, כי זה נעשה ענין נצח⁶⁶,

למטה מעשרה טפחים, במהרה בימינו ממש.

[אחרי שיחה זו ניגנו "כי אלקים יושיע ציון"].

— שיחה ב' —

ט. עוד ענין שיש לומר:

הגמרא⁶⁷ אומרת כמה טעמים על הענין דחמישה עשר באב, ומתחילה: "בשלמא יום הכיפורים משום דאית ב' סליחה ומחילה, יום שניתנו בו לוחות אחרונות, אלא חמישה עשר באב מאי היא",

ומביאה ששה טעמים, שבכללותם הם חמישה ענינים:

הטעם הראשון שמובא הוא, שאז "הותרו שבטים לבוא זה בזה", ואח"כ בפרט בנוגע לשבת בנימין, "שהותר שבט בנימין לבוא בקהל";

ואח"כ מובא גם ש"כלו בו מתי מדבר";

והענין ש"תשש כחה של חמה" – שאז סיימו את ענין כריתת העצים למקדש (למזבח), וכפירוש המפרשים (תוספות יו"ט, הרשב"ם⁶⁸ וכו') שכאשר עושים סיום על ענין של מצוה, זהו בדוגמת עשיית סיום "לגמרה של תורה"⁶⁹, וזה נעשה ענין של יו"ט;

והענין שאז בטלו השומרים שהעמידו שלא תוכל להיות עלי' לרגל;

ו"יום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה".

וחמישה ענינים אלו הם בדוגמת החמישה דברים שאירעו בשבעה עשר בתמוז, ואח"כ בתשעה באב.

וזהו גם מה שנאמר שלאחרי זה נעשה הענין דיתר שאת וביתר עוז, הענין שנאמר לעיל במשנה וכו'.

דהנה, במשנה גופא יש שני פירושים שיכולים לפרש, שעפ"ז מובן גם תוספות תמוה⁷⁰:

(67) תענית ל, ב ואילך.

(68) ב"ב קכא, ב (אחרי ד"ה ברכת הטוב והמטיב).

(69) ראה שהש"ר פ"א, ט.

(70) בהבא לקמן – ראה גם לקו"ש חכ"ד ע' 51-52.

הערה 42.

(65) ברכות נג, ב. נזיר בסופה.

(66) ראה זח"ג רעא, א. ביאורה"ז להצ"צ לזהר שם (ח"א ע' תקעא). אוה"ת עקב ע' תקיח ואילך. וראה גם ד"ה גדול העונה אמן תשכ"ב (סה"מ פסח ח"א ע' לח ואילך).

תוספות מתעכב ג"כ בסיום מסכת תענית, ומביא בדיבור המתחיל שאז "הותרו שבטים לבוא זה בזה", ואומר תוספות: "פירוש דהיינו יו"ט". ומתעכבים כל המפרשים (ונלקטו ב"עין יעקב" הגדול⁷⁰ כמה מפרשים וכמה פירושים ותירוצים בזה) – מה מתכוון תוספות לומר כאן?

ומפרשים, בדיוק כמו שביום הכיפורים נאמרים שני ענינים, שזהו יום "סליחה ומחילה" ו"יום שניתנו בו לוחות אחרונות" – והטעם שצריכים שני טעמים: מכיון שאומרים שזה גדול יותר מימים טובים אחרים, הנה אם יש לזה טעם אחד – זה עושה את זה ליו"ט (סתם), אך כדי שזה יהי' באופן ש"לא היו ימים טובים" כמוהו – צריכים לכל הפחות שני טעמים –

כך בחמישה עשר באב אומר תוספות "פירוש דהיינו יו"ט": הטעם הראשון שמביאה הגמרא, שזהו הענין ש"הותרו שבטים לבוא זה בזה", הוא הטעם שעושה את זה ליו"ט, "פירוש דהיינו יו"ט"; משא"כ עבור זה ש"לא היו ימים טובים" כמוהו, שהוא גדול מכל הימים טובים – זקוקים לטעמים המפורטים לאחר זה, שיהיו כל החמישה טעמים (ועכ"פ לא פחות משנים).

אך עפ"ז אינו מובן: למה אומר תוספות את התיבה "פירוש"? תוספות הי' צריך לומר ש"הותרו שבטים לבוא זה בזה – היינו יו"ט"!

י. ולכן, כאמור, במשנה כפי שהיא מצד עצמה יכולים ללמוד בשני אופנים (וכפי שמצינו זאת בכמה מקומות):

לשון המשנה הוא "לא היו ימים טובים לישראל כחמישה עשר באב וכיום הכיפורים שבהן בנות ישראל (או בנות ירושלים) . . יוצאות וחולות בכרמים". ואז מסתבר ללמוד הפירוש שהיו"ט ("לא היו ימים טובים כו") הוא כפי שהמשנה עצמה ממשיכה "שבהן בנות ישראל . . יוצאות וחולות בכרמים".

ואח"כ מחפשת הגמרא את הטעם: מדוע בחרו דוקא את חמישה עשר באב? והטעם שבחרו ביום זה שבו יהי' "יוצאות וחולות בכרמים" – הוא מפני שזה הי' יום המסוגל, מצד הענין שאז "הותרו שבטים לבוא זה בזה", או שאר ארבעת הטעמים שמפרט.

וזהו מה שמבאר תוספות, שלא זה הוא הענין: בדיוק כמו שביום הכיפורים יש באמת שני טעמים, שזהו יו"ט מפני שהוא יום "סליחה ומחילה" או "יום שניתנו בו לוחות האחרונות", לא הענין ש"בנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים" – כן הוא גם הפירוש בחמישה עשר באב: "פירוש", זה ש"הותרו שבטים לבוא זה בזה", הפירוש בזה הוא "דהיינו יו"ט" – שזהו היו"ט של יום זה (בדוגמת זה שביום הכיפורים היו"ט הוא שזהו יום "סליחה ומחילה", לא הענין ש"בנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים").

71) עיין יעקב. ענף יוסף. ועוד – נסמן בלקו"ש שם.

ועפ"ז מובן מדוע תוספות חייב לומר "פירוש".

יא. וכן מובן מה שתוספות רוצה לחדש כאן, כי כאמור לעיל, מתעוררת השאלה: הן אמת שהיו מאורעות הכי גדולים, ש"הותרו שבטים לבוא זה בזה" וכו' וכו'; אבל לא מצינו שיעשו יו"ט מנצחון גדול או ממאורע גדול.

ולכן הי' מסתבר שאין זה מצד המאורעות, מצד זה שיש כמה מאורעות שלא עשו עליהם יו"ט, ובפרט לא נאמר עליהם שזהו יו"ט ש"לא היו ימים טובים" כאלו,

ולדוגמא יש כמה ניסים, מלחמות מתוך ניסים וכו', ואעפ"כ לא עשו מזה יו"ט, אלא יש רק את שלושת הימים טובים, פסח ושבעות ("זמן מתן תורתנו"⁷²) וסוכות, ואח"כ ניתוספו חנוכה ופורים (הנקראים ג"כ בכמה מקומות בשם "יום טוב"⁷³) – אע"פ שהיו כמה ניסים ומלחמות עם נצחון בנס וכו' וכו', כמסופר בתורה שבכתב, ועוד יותר בתורה שבע"פ.

ובדוגמת ביטול הגזירה – שזהו אחד מהחמישה טעמים דחמישה עשר באב – שאז "ניתנו הרוגי ביתר לקבורה", שכמו כן מצינו בכמה גזירות שנתבטלו (כמסופר בתורה שבכתב, ועוד יותר בתורה שבע"פ, כאמור), ולא מצינו שעשו אותו יום ליו"ט,

[היום הובא במגילת תענית, ולכן כאשר מגילת תענית היתה קיימת הי' אסור אותו יום במספד ותענית וכו' וכו'; אבל לא נאמר על כל הימים המפורטים במגילת תענית ש"לא היו ימים טובים לישראל" (כחמישה עשר באב וכיום הכיפורים ו) כהימים המפורטים שם!].

והדבר היחיד (לכאורה, בפשטות הענינים) שבהם מתייחדים חמישה עשר באב ויום הכיפורים הוא – ענין זה ש"בנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים".

ולכן הי' מסתבר לפרש דוקא שזה הוא הענין שעושה מזה ש"לא היו ימים טובים" כמוהו, והטעם מדוע נבחר דוקא יום זה – כי זהו יום זכאי, ו"מגלגלין זכות ליום זכאי"⁷⁴, שאז יהי' הענין שיהיו נישואין אצל בני ישראל.

מבהיר תוספות, ש"פירוש" – הפירוש של מה שמביאה הגמרא ("יום שהותרו שבטים לבוא זה בזה"), הוא – "דהיינו יו"ט", זהו ענין היו"ט. ועד"ז בנוגע לשאר הארבעה או חמישה ענינים שמביא אח"כ.

יב. וכללות הענינים, כמדובר כמה פעמים, הוא הנקודה:

בדיוק כמו שהתחלה היא בענין ד"בנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים", ועוד לפני שהן יוצאות – זה מתחיל בכך שהן לבושות לבן⁷⁵ [שגם זה הוא הנקודה המשותפת

(74) תענית כט, א.

(72) נוסח תפלת העמידה וקידוש לשבועות.

(73) אסתר ט, יט. כב (פורים). שבת כא, ב (חנוכה).

בין יום הכיפורים, שבה העבודה היא בכגדי לבן, לבין לבושות לבן, כמבואר במפרשים, ועוד יותר בספרי קבלה ובספרי חסידות⁷⁵], שזו צריכה להיות ההכנה לכך ש"יוצאות וחולות בכרמים" –

הנה ההכנה היא שזה יהי' מתוך ההדגשה דענין אהבת ישראל.

ולכן גם בפשטות, כל חמשת הענינים שמפרטים קשורים עם אהבת ישראל:

זה ש"הותרו שבטים לבוא זה בזה", או "הותר שבט בנימין לבוא בקהל",

ועד"ז הענין ד"עצים למערכה", שזה מביא לכך שהמזבח יהי' "מזיח ומזין" . מכפר" (כפי שמפרטת הגמרא בכתובות⁷⁶), עם הראשי תיבות של התיבה המרמזת על הענינים שהמזבח פועל⁷⁷, שהתחלת עבודת המזבח היא – "וערך עלי' עצים"⁷⁸: עוד לפני שמקריבים את קרבן התמיד – צריכים שיהיו כבר העצים על גבי המזבח, בתור הכנה גם לקרבן התמיד [אינן זה הענין ד"קרבן העצים"⁷⁹, דזהו כפי שעצים נעשים קרבן בפני עצמו, ובמילא מביאים אותו אחרי קרבן התמיד; אלא ישנו הענין שכדי שיוכלו להקריב את התמיד – זהו כאשר "וערך עלי' עצים", שישנה מערכת העצים].

ועד"ז מה "שניתנו הרוגי ביתר לקבורה", והענין שאיפשרו לאחד את עשרת השבטים עם שני השבטים, עי"ז שכולם נראו ביחד בשעת עלייתם לרגל.

וזהו הנקודה האמורה של כל חמשת הענינים – הענין דאהבת ישראל, שזה מבטל את סיבת הגלות, שהיתה ההיפך מאהבת חנם⁸⁰.

וזהו גם הנקודה בנוגע למעשינו ועבודתינו, כאמור לעיל, שלוקחים זאת ואומרים שמזה מתחיל ה"יו"ט: ה"יו"ט אינו נעשה עי"ז שאח"כ יהי' שידוך ונישואין, אלא הענין דאהבת ישראל ש"הותרו שבטים לבוא זה בזה" – זהו ענין ה"יו"ט, ועד"ז שאר הנקודות.

[דרך אגב, כאן רואים דבר פלא, שמפרשי המשנה (תוספות יו"ט וברטנורא וכו') מביאים ארבעה ענינים, ואינם מביאים את החמישי: הם אינם מביאים את הענין ד"הותרו שבטים לבוא זה בזה"! ולא מצאתי עד עתה מישהו שיתעכב על זה.

הרמב"ם בפירוש המשניות מביא רק ענין אחד – אך זה אינו קושיא: יש לו טעם מדוע ענין זה הוא הכי חשוב אצלו; אך אינו מובן מדוע מביאים המפרשים הנ"ל את כל הארבעה ולא מביאים את הראשון ("הותרו שבטים לבוא זה בזה"), הכולל בתוכו גם את השני ("הותר שבט בנימין לבוא בקהל")!

75) ראה ד"ה להבין ענין ט"ו באב ויוהכ"פ תשל"ו
עלי' – יומא לג, א. (78) ע"פ ל' הכתוב – צו ו, ה. וראה פרש"י ד"ה ובער

76) י, ב. (סה"מ אב-אלול ע' נ). וש"נ.

77) נחמ"י, לה. תענית כח, א. וראה בארוכה לקו"ש
חי"ז ע' 22 ואילך.

78) ראה בחדא"ג מהרש"א
כתובות שם.

79) ראה יומא ט, ב.

עכ"פ זהו ענין של מאמר המוסגר].

ובנוגע לעניננו, כאמור לעיל, הענין ד"פירוש דהיינו יו"ט" הוא שהיו"ט הוא מיד כש"הותרו שבטים לבוא זה בזה", עוד לפני שעשו שידוך ביניהם; זה גופא שמכריזים ומודיעים שכל בני ישראל הם אחד, ועד ש"הותרו... לבוא זה בזה", שזהו עוד לפני שבא המעשה בפועל, "בחור שא נא עיניך וראה" בפשטות – זה כבר עושה את היום ליו"ט, ואת העבודה לעבודה של יו"ט ("א יו"ט'דיקע עבודה")!

ובזה מודגש עוד יותר הענין דאהבת ישראל, ובפרט לפי ההסברה והציווי ונתינת כח מרבתינו נשיאינו, כמבואר במאמרים שלהם, ועוד יותר בשיחות שלהם⁸¹.

ו"אין מזרזין אלא למזורזין": בודאי פעלו בזה עד עכשיו, וכאשר יש עוד זירוז נוסף מהיום דחמישה עשר באב וענינו, ש"הימים האלה נזכרים ונעשים" – אז מיתוסף בענינים אלו עוד יתר שאת וביתר עוז.

יג. וכאמור, זה נמשך מיד ב"כל המוסיף יוסיף"⁸², שבכללות זה קאי על כל עניני תורה ומצוות⁸³; ובפרטיות ובמיוחד, כפי שמביאה שם הגמרא, זה כתוב על הענין דלימוד התורה.

וכמו שנאמר על זה הטעם, שמכיון שהלילות מתארכים, ו"לא איברא ליליא אלא לגירסא"⁸⁴, עליו לנצל את ההוספה שמיתוספת בלילה כדי שיתוסף אצלו בלימוד התורה. והטעם הנ"ל נוגע גם בפועל. דהנה, הענין שהלילות מתארכים לגבי הימים הוא רק בחצי כדור זה,

וכמדובר כמה פעמים⁸⁵ שיש כאלו שאינם מבינים ("וואס קלייבן זיך ניט פֿאַנאַנדער"): יש חילוק בין חצי כדור אחד למשנהו בשני ענינים: חילוק אחד הוא, שכאשר בחצי כדור האחד הוא לילה, בחצי כדור השני הוא יום, או תחילת הלילה ותחילת היום, כמובא כבר בזהר⁸⁶,

[גם זה הוא בדרך אגב: ישנם אלו השואלים שאלות וקושיות, היתכן שמדע פעל ענינים, והיכן מצינו זאת בתורה!?

דהנה, עוד לפני שגילו את אמריקה ומצאו כאן אנשים וכו', התווכחו שהעולם הוא בעל ארבע כנפות, וכך מדענים באותו זמן צעקו ו"הרעישו" ("געשטורעמט").

(84) ראה גם שיחת ש"פ מקץ תשכ"ו (שיחות קודש ח"א ע' 139).
(85) ח"ג י, א.

(81) ראה בארוכה קונטרס אהבת ישראל. וש"נ.
(82) ראה פרש"י ד"ה מכאן ואילך – תענית שבהערה 48.
(83) עירובין סה, א.

וכמדובר כמה פעמים, כל אחד רוצה "להיטפל" ("זיך צוטשעפען") ל"תורת אמת"... וטענו שבתורה כתוב⁸⁶ "כנפות הארץ"; מתי שייך לומר "כנף" – כשזהו דבר שטחי, לא דבר עגול!

וכמדובר כמה פעמים, מעוותים את הפסוקים, לומדים "עקמומיות" ("קרומקייטן"), ובונים על זה מגדלים, ואח"כ "נטפלים" לתורה...

אלא שהענין כולו כבר נמצא בזהר, ששם איתא שמכיון שהארץ היא ככדור, הנה כאשר במקום אחד הוא יום – במקום השני הוא לילה!].

וכאמור, זהו החילוק בין חצי כדור אחד למשנהו – החילוק דמזרח ומערב.

וכן ישנו החילוק דחצי הכדור מצפון ודרום. שבוה החילוק הוא שכאשר כאן הוא קיץ, ובחמישה עשר באב מתחילים הלילות להתארך, הנה אז שם הוא חורף, ובחמישה עשר באב מתקצרים הלילות.

בחצי כדור שבו ישנם שני הענינים, ששם ניתנה התורה ושם נמצאת ארץ ישראל – הרי עכשיו חמישה עשר באב הוא בשני האופנים: כאשר שם הוא לילה, ליל חמישה עשר באב, זהו לילה בכל חצי הכדור הזה, שהן מצד מזרח ומערב והן מצד דרום וצפון הוא נמצא ביחד עם ארץ ישראל, וביחד עם המקום שבו ניתנה תורה.

וכן ישנו הפכו, שהוא תמיד הפכי.

וכן ישנו, כאמור, חצי כדור או רבע כדור כזה ששם החילוק הוא רק יום ולילה, והשני ששם החילוק הוא בנוגע לקיץ וחורף.

וכאן מתעוררת השאלה: כיצד הוא הדין באותו חצי כדור שכאשר כאן נתארכו הלילות, שלכן צריך להיות "כל המוסיף יוסיף", הנה באותו חצי כדור הוא עכשיו חורף, ובמילא שם הלילות מתקצרים – מתי מתחילה אצלם העבודה בנוגע להוספה בלימוד התורה?

[בנוגע לאמירת "ותן טל ומטר" או אמירת "גשם", כבר פתרו וקבעו שם שמכיון ששם הוא הענין דזמן הגשמים ומטר, הם צריכים לומר שם "ותן טל ומטר", אע"פ שבחצי כדור דארץ ישראל אומרים אז "ותן ברכה", ועד"ז גם בהיפך.

וכידוע⁸⁷, בזה הי' גם שקלא וטריא בין גדולי ישראל בזמן ההוא, כשבני ישראל הגיעו בפעם הראשונה לאוסטרלי, כפי שכבר נדפס ג"כ השקלא וטריא, ואח"כ נקבע שהולכים בכל מקום לפי ענינו. ואחת הראיות שמביאים על זה – שגם הגמרא⁸⁸ אומרת שגם בבבל גופא הי' חילוק מצד הענין דזמן המטר והגשמים שבה]⁸⁹.

(86) ישע"י יא, יב. יחזקאל ז, ב.

וש"נ.

(87) ראה שיחת אור לער"ח אייר תש"מ לשלוחים הנוסעים לדרום אמריקה (לקו"ש חכ"ב ע' 221-2).

(88) תענית יד, א.

(89) בהמשך לזה – ראה שיחות: אדר"ח אלול שנה

וצריך ברור כיצד הדין הוא בנוגע ללימוד התורה:

האם הם נגררים אחרי ארץ ישראל, כי כל המעשים טובים, כולל לימוד התורה, עולים אח"כ ע"י התפילה השמימה, והרי (כנפסק בשולחן ערוך⁹⁰) כל התפילות עולות דרך ארץ הקודש, ודרך ירושלים עיר הקודש, ודרך בית קדשי הקדשים, ועד שלכן הדין בפועל הוא שתפילת העמידה צריכה להיות כשפניו אל ירושלים ובית המקדש וקודש הקדשים;

או מכיון ששם לא מתחיל אז "תשש כחה של חמה", אלא אדרבה, להיפך, מתגדל כחה של חמה, ובמילא גם מתארך היום – צריך הענין ד"כל המוסיף יוסיף" להתחיל אצלם לא מחמישה עשר באב, אלא מיום דוגמתו בחדשי החורף (דכאן)? ובודאי יפסקו שם את הדין, ומסתמא כבר פסקו את הדין.

ובנוגע לענינו, כמדובר, הרי לכל הדעות צריך להיות "כל דמוסיף יוסיף" בכללות עניני יהדות, שכולם קשורים עם לימוד התורה, דבכדי לדעת את "המעשה אשר יעשון"⁹¹ צריכה להיות הוספה בלימוד התורה, ו"כל דמוסיף" בלימוד התורה "מוסיפין לו" על שנות חייו (כפי שמביא רש"י⁹²), ומוסיפים לו ב"גדול מעשה", שהמעשה נעשה גדול ע"י שמוסיף בלימוד – "גדול לימוד שמביא לידי מעשה"⁹².

יד. כאן גם המקום לבאר את הקושיא הידועה על מה שנאמר "כל דמוסיף יוסיף", ואף מזהירים ש"אם לא יוסיף" הנה אז יהי' כפי שהגמרא⁹³ ממשיכה אח"כ,

דממה נפשך: אפילו אם יש לו זמן פנוי, אין נפקא מינה אם זהו יום או לילה, כפי שמביא אדמו"ר הזקן מיד בתחילת ספר התניא⁹³ את הגמרא המפורשת בסנהדרין⁹⁴, שאפילו על דקה אחת ויחידה שבה הי' יכול ללמוד תורה ולא למד – ישנו העונש הכי גדול, כולל גם העונש שמביאה הגמרא בסוף תענית – היפך החיים, בעולם הזה ובעולם הבא!

ואם זמנו תפוס ע"פ תורה – מה זאת אומרת שהתורה אומרת לו שהוא חייב להוסיף, כאשר התורה אומרת שע"פ תורה הוא פטור מלימוד התורה, מאיזה טעם שיהי', בין אם זהו מפני שהוא משבט זבולון, ובמילא עליו להתעסק בפרנסה ולתת כסף לצדקה כו'⁹⁵, או מצד טעם אחר; אבל התורה אומרת לו שהוא פטור מלימוד התורה – והתורה תבוא ותאמר לו "כל דמוסיף", שהוא צריך להוסיף, מכיון שהלילות התארכו!?

92 קידושין מ, ב. ב"ק יז, א.

93 פ"א (ה, סע"א-ב).

94 צט, א.

95 ראה תנחומא ויחי יא. ב"ר פצ"ט, ט. פרש"י ויחי

מט, יג. ברכה לג, יח. וראה גם ויק"ר פכ"ה, ב. וראה

אגה"ק סוס"ה. ועוד.

זו (לקמן ע' 000 ואילך); אדר"ח מרחשון תשמ"ג (בדברי משיח ח"א). ושם – שהמדובר כאן הוא לשם פלפולא דאורייתא, אבל לפועל נקבע המנהג לשאול גשמים באותו זמן ששואלים בחצי כדור העליין (נסמן בארוכה בהוספה ללקו"ש וישב תשמ"ג). המו"ל.

90 או"ח רסצ"ד.

91 ל' הכתוב – יתרו יח, כ.

למאי נפקא מינה, מה הנפקא מינה אצלו אם זהו לילה או יום, ומדוע זה תלוי אם השמש שקעה מוקדם יותר או מאוחר יותר? זה תלוי האם ע"פ שולחן ערוך יש לו רגע פנוי, שאז הוא חייב למלאותו בלימוד התורה, ואם ע"פ שולחן ערוך זמנו תפוס ע"פ הוראת התורה – מה זאת אומרת שאומרים לו שהוא חייב להוסיף, ואומרים לו שהוא מקבל עונש זה? הוא עושה ע"פ שולחן ערוך!

וכפי שמאריך הצ"צ בספר המצוות⁹⁶ בנוגע ללימוד התורה, שאפילו אם למד כל היום כולו, ויש חלק אחד ויחיד מהיום או מהשעה שבו הי' יכול ללמוד – הנה מזה שלמד כל היום כולו לא לוקחים שוחד, כמ"ש בפרשתנו (עקב)⁹⁷ "לא יקח שוחד", ועליו ללמוד גם ברגע זה.

טו. והביאור בזה, בהקדם עוד ענין שמבאר אדמו"ר הזקן בהלכות תלמוד תורה שלו⁹⁸ – שמביא שם את דברי הגמרא⁹⁹ ש"הלל מחייב את העניים ור' אלעזר בן חרסום מחייב את העשירים".

ובזה מתעוררת השאלה – מה זאת אומרת, ממה נפשך: הרי הם מחוייבים בלימוד התורה ע"פ שולחן ערוך, כפי שמביא הרמב"ם¹⁰⁰ (ואדמו"ר הזקן עצמו מביא בהלכות תלמוד תורה שלו¹⁰¹ את לשון הרמב"ם) ש"בין עני בין עשיר . . בין בחר בין שהי' זקן צריך ללמוד תורה, וכאן נאמר ש"הלל מחייב את העשירים", ועד"ז בנוגע לעשירים תנא שני "מחייב את העשירים"!

והביאור בזה, כמ"ש אדמו"ר הזקן בהלכות תלמוד תורה (וגם בתניא¹⁰²), שקודם ישנו ענין השיעור בלימוד התורה כפי השיעור שלו כמבואר בהלכות תלמוד תורה, ואח"כ אם הוא זריז ומוסיף ומהדר במצוות, אז יוסיף עוד, ו"גוזל" ולוקח מהזמן שע"פ שולחן ערוך מותר לו לנצל לענינים אחרים, ומקדיש זאת ללימוד התורה.

ועד"ז יש עני המחוייב בפרנסתו ופרנסת אנשי ביתו, ואין את החיוב ד"חיי צער תחיי"י¹⁰³ – זהו "מילתא דחסידותא"¹⁰⁴, אבל אינו מחוייב ע"פ שולחן ערוך ב"חיי צער תחיי"י ושיהי' "פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וכו'"¹⁰⁵ – כל זה הוא "מילתא דחסידותא"; אך כאשר בא הלל, ועמד במעמד ומצב כזה ד"פת במלח" ו"מים במשורה" ו"על הארץ", העניות שהיתה אצלו – דוקא ההנהגה שלו חייבה שהעניים יעשו כן.

(101) שו"ע אדה"ז אר"ח סקנ"ה ס"א.

(102) פל"ד (מג, סע"א-ב).

(103) אבות פ"ו מ"ד.

(104) ראה ב"ק ל, א.

(96) ראה מצות תגלחת מצורע (קה, א ואילך).

(97) י, יז.

(98) פ"ג ה"א בק"א (ד"ה והשתא א"ש).

(99) יומא לה, ב.

(100) הל' ת"ת פ"א ה"ה.

ועד"ז בנוגע לעשירים: הרי צריך להיות "משאו ומתנו באמונה"¹⁰⁵, אבל כאשר הגיע תנא והראה דרך, שמבלי הבט על גודל העשירות, הוא בכלל לא ידע מה נעשה עם נכסיו; הוא הבטיח זאת ("בְּאוֹרְנֵט הָאֵט עַר דָּאָס") שייעשה "באמונה", אבל הוא מצא עצה – שזה ייעשה ע"י אריסו ושכירו ולקיסו וכו', והוא התמסר ("הָאֵט זיך אַריינגעוואָרפֿן") לתורה, שע"פ תורה וע"פ שולחן ערוך אינו מחוייב לעשות כן – הרי כאשר עשה כן בפועל, וראו שכאשר הוא עושה "רצונו של מקום" (כדאיתא בגמרא ברכות¹⁰⁶) אז "מלאכתו נעשית ע"י אחרים" – זה חייב עשירים.

ועד"ז הוא בנוגע ל"כל המוסיף יוסיף": כאשר מגיע חמישה עשר באב, עליו לקחת הוראה זו שמראים מלמעלה בהנהגת כל העולם כולו, שהלילה מתארך, ו"תורת אמת" אומרת "לא איברא ליליא אלא לגירסא"; עליו להוסיף אז בדוגמת מה שנאמר ש"הלל מחייב את העניים", דזה שהלילה מתארך – מחייב שיוסיף בלימוד התורה יותר מכפי שמחוייב ע"פ השיעור שלו כמבואר בהלכות תלמוד תורה, לולי הענין שמראים לו בעולם, במעמד ומצב הלבנה והשמש, שמתארך אצלם הלילה, ובמילא מתארך ה"לא איברי ליליא אלא לגירסא".

וזהו גם הביאור האמור בכללות הענין, וכאמור – בענין זה "גדול לימוד שמביא לידי מעשה", שצריכים להמשיך זאת במעשה, שלא זו בלבד שכאשר הלילה מתארך בשעה הוא לומד שעה יותר – מאי קא משמע לן?! אלא עליו "לגזול" עוד יותר מיתר הזמן; כאשר הלילה התארך בשעה – הוא מוסיף מדילי!

ואז נעשית ההוספה על שנות חייו, כפי שמביא רש"י על "כל דמוסיף יוסיף", שמוסיף משנות חייו.

טז. ויהי רצון, שלכל אחד מישראל ולכל בני ישראל תהי' אריכות ימים ושנים.

וכמבואר הדיוק בזה¹⁰⁷, דלכאורה אינו מובן מה שייך לומר כאן אריכות ימים: כאשר אומרים אריכות שנים, כהפירוש הפשוט בזה – שיש לו ריבוי שנים, הרי במילא יש לו ריבוי ימים, ומה מוסיפים כאן "אריכות ימים"? ה' צריך לומר "אריכות שנים"! נוסף על הענין שבכלל הלשון "אריכות ימים ושנים" אינו מובן, וה' צריך להיות כתוב בלשון הכתוב "למען ירבו ימיכם", "ריבוי ימים ושנים".

ועד"ז ידוע גם מה שמבאר אדמו"ר הזקן¹⁰⁸ הלשון עד"ז שנאמר "ליום שכולו ארוך", בלשון חכמינו ז"ל¹⁰⁹. שבזה אינו מובן מה זאת אומרת "יום שכולו ארוך": כאשר מתחילים את התחלת היום, הוא עדיין אינו "ארוך", אלא רק כאשר רואים שהוא נמשך ונמשך

ראה תש"מ (שיחות קודש ח"ו (ברוקלין, תשע"ט) ע' 227.

(105) ראה שבת לא, סע"א.

(106) לה, ב.

(107) ראה אגרות קודש אדמו"ר מהור"צ ח"ז ע' 108

(108) ראה אגרות קודש אדמו"ר מהור"צ ח"ז ע' 109

(109) קידושין לט, ב. וש"נ.

קנגד. סה"ש תש"ד ע' 57-56. וראה גם שיחת ש"פ

ונמשך עוד יותר, רואים שהוא "ארוך", אבל לומר "שכולו ארוך" – היום בתחילתו אינו יכול להיות ארוך, בתחילתו הוא יום כמו כל הימים!

ומפרש אדמו"ר הזקן בתו"א: ש"בתחילתו הוא ארוך". מה זאת אומרת ש"בתחילתו הוא ארוך"? – כאשר מכניסים ביום זה, באיכות של היום, כמה פעמים ככה, הנה אז נעשה "בתחילתו", בחצי שעה שבהתחלת היום, ושלולי ציווי ונתינת כח מלמעלה הי' פועל בו כך וכך ענינים במצוות וכך וכך ענינים בלימוד התורה, הנה כאשר ישנו "יגעת"¹¹⁰ כדרוש וכדבעי, אז הוא פועל בחצי שעה זה שהי' חצי שעה ארוך!

וזה יכול להיות הן בנוגע לשנים וענינים המשתנים מיום ליום, והן בנוגע לאריכות ימים, ענינים המשתנים ביום זה עצמו.

ויהי רצון, כאמור, שאצל כל אחד מישראל תהי' אריכות ימים ושנים טובות, ובשני הענינים: שיעשה מהם "אריכות", שבמקום זה שהיו יכולים לצפות שילך ע"ד הרגיל, ואז גם יוכל ללמוד תורה ע"ד הרגיל, כך וכך דפים או כך וכך פסוקים וכו', הנה כאשר ילמד תורה באופן ד"כל עצמותי תאמרנה"¹¹¹, וילמד ביגיעה עצומה, אז יפעל לפי היגיעה עד באופן ד"ומצאת"¹¹⁰, ויהי' אצלו ה"כל המוסיף יוסיף" – נוסף למה שמוסיף בכמות – ועוד והוא העיקר מוסיף באיכות; מכיון שמראים לו שמיתוספת הוספה בלילה, שזה קשור עם לימוד התורה – הוא מוסיף הן בכמות והן באיכות.

ועד שכל דקה נעשית אצלו דקה "ארוכה", יום "ארוך", ועאכו"כ שנה ארוכה.

ושזה יזרז עוד יותר וימשיך וימהר ב"אחישנה" גופא עוד יותר "אחישנה", שהי' בקרוב ממש "ליום שכולו ארוך".

[אחרי שיחה זו ניגנו ניגון שמחה דשמח"ת¹¹²].

(112) לימים – הניגון ד"כתיבה וחתומה טובה". המו"ל.

(110) ראה מגילה ו, ריש ע"ב.

(111) תהלים לג, י.

יומן

• ליל תשעה באב –

• יהפך לשמחה

כ"ק אדמו"ר שליט"א ירד לתפילת מעריב עם סידורו והקנינות לתשעה באב בשעה 9:00.

בעת התפילה ישב על ארגז עץ עם ציפוי פלסטיק (טאפלט), ישב על גובה הארגז בקצה, ולא על כל המשטח (איך שהוא מעומד – לא על הרוחב), הארגז הוא למעלה מג' טפחים, אבל פחות מגובה כיסאו. את הסידור שם על הסטנדר.

לאיכה התיישב ואמר יחד עם הבעל קורא שקרא בקול. ראשו הי' מורכן מעט, את המרפק (הזרוע) השעין על רגליו הק', וע"פ רוב אחז את ידיו הק' אחת מול השני', האצבעות מול ונוגעות באצבעות השניות, הבוהן מול הבוהן השני' וכו', ומידי פעם משמש אצבע אחת בשני' (ולפעמים שינה הצורה ולפעמים שם כף ידו על השני').

נפלו שני דפים מספר הקינות, וכ"ק אדמו"ר שליט"א הרימם ונישקם והניחם בתוך הספר.

אחרי קדיש ו"עלינו" הסתובב אל הקהל, אמרו עוד נוסח עם משניות מועד קטן וקדיש.

כ"ק אדמו"ר שליט"א נכנס לחדרו, וכעבור דקות ספורות יצא (הלך לאט יותר מהרגיל) ונסע לביתו ובידו הק' ספר [בימים רגילים לוקח מכתבים וכיו"ב]. על כל המושב האחורי שמו לוח עץ (דיקט).

• יום רביעי, ח' מנחם-אב •

כ"ק אדמו"ר שליט"א הגיע מביתו בשעה 10:10, ונתן צדקה. אח"כ פנה לעומדים במסדרון ואמר: "אין דער צייט וואָס מ'וואָרט דאָ, קען מען [בעסער] לערנען תורה – הלכות בית הבחירה, און העלפן צום בנין בית המקדש", והסתובב לכיוון חדרו ואמר בשקט יותר: "וואָס וואָרט מען דאָ?!".

[כולם כמובן נדהמו לשמוע מילים אלו, פני כ"ק אדמו"ר שליט"א היו רציניות ביותר. נקל לתאר שמיד אח"כ הי' ביהמ"ד מלא מפה לפה, כשכולם לומדים את הלכות בית הבחירה ברמב"ם, עד חצות].

לתפילת מנחה יצא בשעה 6:00. בחזרת הש"ץ הגבי' את הסידור, ועיין כמה דפים אחרי תפילת שמו"ע [כנראה הסתכל במה שכתוב לפני "למנצח גו' יענך" הימים שלא אומרים בהם תחנון, ושם לא כתוב ערב תשעה באב. בפועל לא אמרו תחנון]. ב"ימלך" כ"ק אדמו"ר שליט"א התרומם (משא"כ בשאר מנחה דכל השנה).

כ"ק אדמו"ר שליט"א נסע לביתו לסעודה מפסקת בשעה 7:25, וחזר בשעה 8:00.

(1) = "בזמן שמחכים כאן, יכולים [יותר טוב] ללמוד תורה – הלכות בית הבחירה, ולעזור לבנין בית המקדש". לפי א' היומנים שאל: האם לומדים הלכות בית הבחירה... הרי עי"ז בונים בית הבחירה ומקריבים הגאולה. ולפי א' היומנים אמר (בערך): "למה אתם עומדים כאן, למה אתם לא נכנסים לביהמ"ד ללמוד תורה – הלכות בית הבחירה, ואז תסייעו לבנין ביהמ"ק?".

(2) = "מה מחכים כאן?!". לפי א' היומנים שאל: נו, למה אתם עומדים?

• יום חמישי, ט' מנחם-אב –
הפך לשמחה •

כ"ק אדמו"ר שליט"א הגיע מביתו
בשעה 9:05.

בשעה 10:00 ירד לתפילת שחרית,
ופתח את הסידור והניחו בגובה
הסטנדר, בידו הימנית אחז בו ולמטה
יותר פתח ספר אור התורה להצ"צ,
וכל זמן התפילה קרא באור התורה
(בעמידה) ואת הסידור דפדף כל פעם
להיכן שאוחרים.

ב"שמע ישראל" שם את ידו על עיניו.
בזמן שהתחילו הקהל שמו"ע כ"ק
אדמו"ר שליט"א הזיז את הארגז שעמד
מאחוריו כאילו שמתכוון לפסיעות,
אך כ"ק אדמו"ר שליט"א לא עשה את
הפסיעות.

בחצי הראשון של חזרת הש"ץ
הסתכל באור התורה, ואח"כ התיישב
ושם את הסידור על המדף והסתכל
בספר הקינות.

בקריאת התורה קראו בס"ת של
משיח, הוציאו אותו בלי הכתר וכו'. כ"ק
אדמו"ר שליט"א עלה למפטיר.

לקינות התיישב ואמר כל הזמן.
באחד הקטעים עשה תנועות בידו הק',
פתח האצבעות וכיו"ב (וכן הי' בלילה).

ב"אלי ציון" נעמד, וכשהש"ץ התחיל
– התחיל גם כ"ק אדמו"ר שליט"א יחד
עמו. את הפזמון גמר לפני הש"ץ, ומיד
התחיל את מה שאומרים אח"כ (חלק
מאתמול בלילה).

אחרי קדיש בתרא אמרו את
המשניות האחרונות של מועד קטן.

כ"ק אדמו"ר שליט"א ירד לתפילת

מנחה בשעה 3:15 וחילק צדקה, נגע
בפרוכת [משא"כ בתפילות שלא היתה
פרוכת הסתכל על ארון הקודש]. הי'
עטוף בטלית ותפילין, וכבר הי' קשור
ג' כריכות באצבעו הק'. מיד סידר את
הקשר של ראש ויישר את התפילין של
ראש ושל יד, וכן בג' כריכות בדק שיהי'
החלק שמתחבר צמוד ויותר למטה,
רצועה אחת נפרדת מהשני'. כן יישר את
התפילין כמה פעמים במשך התפילה.

התחילו ב"שיר של יום", וכל הזמן
לפני קרבנות שוב סידר את התפילין
כנ"ל, וכן לפני מנחה ואחרי תפילת
שמו"ע. ב"פותח את ידך" נישק התש"י
ותש"ר וכרגיל שם את אצבעותיו על
עיניו ונשקם.

אחרי שגמר "אשרי" המתין (הש"ץ
עדיין לא התחיל).

כ"ק אדמו"ר שליט"א עלה למפטיר
(הטלית הי' לצד יותר, היינו על הראש
הגיעו כבר הפסים השחורים).

בקדושה התרומם גם ב"ימלוך"
(כאתמול).

בחזרת הש"ץ התיישב והסתכל
בסידור. בברכת כהנים הסתכל כרגיל על
הש"ץ (הרחמ"א שי' חדקוב).

בדרך צאתו הי' נרתיק של תפילין
על סידור, וכ"ק אדמו"ר שליט"א הורידו
מהסידור.

לתפילת מעריב יצא בשעה 8:45,
לאחר שכבר נעל את הנעליים.

בסיום התפילה שם את הסימני'
בקידוש לבנה, וכשיצא אמר הרי"ג
לכ"ק אדמו"ר שליט"א שיש לבנה.

כעבור כמה דקות יצא לקידוש

ובדרכו הורה להגברת השירה.

בשעה 3:00 הלך לספרי', וחזר בשעה 4:00.

לתפילת מנחה יצא בשעה 7:45. עלה לתורה.

אחרי התפילה שרו "שיבנה ביהמ"ק", ובדרכו הורה להגברת השירה.

• מוצאי שבת קודש •

כ"ק אדמו"ר שליט"א יצא לתפילת מעריב בשעה 9:05.

זמן מה אחרי הבדלה התחילו לנגן "שיבנה ביהמ"ק", ולאחר שפתח כ"ק אדמו"ר שליט"א את הדלת הורה בידו הק' להגברת השירה.

אח"כ נסע לביתו. שרו, והורה להגביר השירה.

• יום ראשון, י"ב מנחם-אב •

כ"ק אדמו"ר שליט"א הגיע מביתו בשעה 10:40, ועשה בידו הק' שלום לעומדים בשני צידי הדרך, ולאחר שנכנס לג"ע התחתון הסתובב לכיוון הילדים שעמדו במסדרון והתחיל "שיבנה ביהמ"ק", ובידו הק' הורה להגברת השירה⁴.

לתפילת מנחה יצא בשעה 3:40. בירך נוסעים.

לתפילת מעריב יצא בשעה 9:30.

לבנה, עמד כשפניו לכיוון מזרח ולפני כן הסתכל על הלבנה.

אחרי "עלינו לשבח" [כמדומה שלא אמר "אל תירא"] שם את הסידור תחת ידו, בידו הימנית אחז ציצית אחת ובידו השני אחז רק פתיל אחד שיצא, וניער אותם כ-4-3 פעמים. אח"כ אמר לעומדים מסביב ובדרכו: "א גוטן חודש"³.

כעבור זמן מה נסע לביתו.

• יום שישי, יו"ד מנחם-אב •

כ"ק אדמו"ר שליט"א הגיע מביתו בשעה 10:20, ונתן צדקה.

בשעה 7:40 הלך לספרי', וחזר כעבור שתי דקות.

• ליל שבת קודש •

כ"ק אדמו"ר שליט"א ירד לקבלת שבת בשעה 8:45.

אחרי התפילה שרו "שיבנה ביהמ"ק", ובזמן הליכתו הורה להגברת השירה.

בשעה 9:55 הלך לספרי'.

• יום שבת קודש פ' ואתחנן, שבת נחמו, י"א מנחם-אב •

כ"ק אדמו"ר שליט"א הגיע מהספרי' בשעה 8:15.

בשעה 10:00 ירד לתפילת שחרית. הורה לנגן ב"הוא אלקינו" (לפני כן בכל קטע עשה ג"כ פ"א בידו הק' על הסטנדר).

אחרי התפילה שרו "שיבנה ביהמ"ק",

(4) לפי א' היומנים אירע זה ביום ו'. ושם: כשצעד לעבר חדרו, לפתע סיבב כ"ק אדמו"ר שליט"א את פניו לקהל, וכשחיוך נסוך על פניו הק' - רמז בידו הק', והתחיל לנגן "שיבנה ביהמ"ק במהרה בימינו", ואח"כ נכנס לחדרו. כמובן נוצרו מיד מעגלי ריקודים סוערים [ליד] חדרו של כ"ק אדמו"ר שליט"א.

התורה בשעה 10:10.

לתפילת מנחה יצא בשעה 3:30. לפני כן כשיצא לג"ע התחתון וראה שעומד שם חתן, חזר לחדרו והוציא לחתן את הסידור, וכשנתן לו אמר (כרגיל): "זאָלסט אויסבעטן אַלע גוטע בקשות".

(5) = "שתבקש ותפעל את כל הבקשות הטובות".

אח"כ דיבר בג"ע התחתון עם ר' ב.א. ובתו. הם עמדו לצאת, ושוב פנה אליהם כ"ק אדמו"ר שליט"א והוסיף כמה מילים.

• יום שני, י"ג מנחם-אב •

כ"ק אדמו"ר שליט"א יצא לקריאת

ר"ד בחלוקת הדולרים – תנש"א

מאָנטרעאַל², ונתן לו דולר נוסף באומרו: "איר זאָלט אָפּגעבן אויף צדקה אין מאָנטרעאַל, זאָל זיין הצלחה רבה אין אַלע אייערע משפטים".³

• ר' שניאור זלמן שי' בלומנפלד – שליח בלימה, פרו הציג את מר "אדם" (יונה יוסף) שי' פאלאק שעוזר לבית חב"ד שם, וכן הי' עוזר למוסדות של ר' יעקב יהודה העכט ע"ה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: "זאָל זיין הצלחה רבה", והמשיך (באנגלית): "הרבה הצלחה, והתקדמות טובה", ולעשות עוד יותר מאשר עד עתה", ופנה לר' שניאור זלמן בלומנפלד ושאל: "הוא מבין אנגלית?".

הנ"ל השיב שהוא מדבר עברית ואנגלית, ואמר מר פאלאק: כן אני מבין,

(2) = "ממונטריאול".

(3) = "שתתן לצדקה במונטריאול, שתהי' הצלחה רבה בכל המשפטים שלך".

(4) ר"ד זה נדפס במקומו בדברי משיח תנש"א ח"ה (ע' 287) באופן בלתי מדויק, וכאן הוגה ע"פ סרט וידיאו.

(5) = שתהי'.

(6) תיבה זו אמר בצרפתית.

יום ראשון, ג' מנחם-אב

• לא' שעבר עם ילד (וכנראה לקח הילד את הדולר מידי אביו) אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): "הוא לקח את הדולר, הוא יקח את הדולר הזה ג"כ...".

• לא' ששאל משהו (אולי בנוגע לטיפול רפואי וכדומה) אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: "אחר תשעה באב. וטוב יותר – (ב)קרוב לחמישה עשר באב".

• לא' אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: "שיהי' ביטחון אמיתי בכל הענינים ובכל הפרטים, וביטחון אמיתי גם לבני ישראל בחוץ לארץ. בשורות טובות, הצלחה רבה".

• כשעבר פרופ' ר' אברהם דוד שי' טייטלבאום ממונטריאול, קנדה, שאל כ"ק אדמו"ר שליט"א את הריל"ג: "ער לעבט אין מאָנטרעאַל?"¹.

הריל"ג: זהו טייטלבאום ממונטריאול.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: "פון

(1) = "הוא ממונטריאול?".

את המשפיע שלך!".

• לאחת שביקשה ברכה אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): "אמן, השי"ת יברך אותך שיהיו לך בשורות טובות בעתיד הקרוב. – ואל תדחי את זה!".

יום ראשון, יו"ד מנחם-אב – תענית נדחה, יהפך לשמחה

• (רק)¹⁰ כעבור דקה או שתיים מתחילת החלוקה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לומר לעוברים: "ברכה והצלחה", וכמה פעמים במהלך החלוקה הפסיק והתחיל שוב.

• הצלם ר' שלום בער שי' גולדשטיין הראה לכ"ק אדמו"ר שליט"א תמונות שצילם במחנה הקיץ דליובאוויטש ברוסי', ואמר שהתלמידים שם מודים לכ"ק אדמו"ר שליט"א.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: "זאל זיין גוטע בשורות, א דאנק פאר די אלע ענינים"¹¹.

לאחר שהנ"ל התקדם מעט, קרא לו כ"ק אדמו"ר שליט"א בחזרה ואמר לו: "מסתמא וועסט אַנשרייבן וועגן דעם בפרטיות"¹².

• להרב ירמיה' שי' אלוי מדרום אפריקה נתן דולר נוסף באומרו: "פאר גאנץ דרום אפריקא"¹³.

הנ"ל הציג את נכדו קורצטוג שי'

ונראה מה אנו יכולים לעשות עוד יותר למען הילדים בקייטנות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: "השי"ת יעזור לך לעשות יותר, ולעשות זאת עם פרנסה טובה, ובהלך רוח שמח ומצב רוח שמח ("happy mind, happy mood"), ונתן לו דולר באומרו: "זזה בשבילך", ודולר נוסף באומרו: "זזה בשביל כל המשפחה שלך שיעזרו לך, והשי"ת יברך אותך".

ר' שניאור זלמן בלומנפלד אמר שיהודי זה עזר גם לבנות את המקוה בפרו, ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: "זאל זיין בשורות טובות", ונתן למר פאלאק דולר שלישי באומרו: "תשים קופת צדקה בחדר הכניסה ("vestibule") של המקוה, ואת זה תשים ב[קופה] זו", והוסיף בחיך: "לא בתוך המקוה, אלא בחדר הכניסה של המקוה... והשי"ת יברך אותך".

אחריהם עברה גב' בלומנפלד תחי', ושאל כ"ק אדמו"ר שליט"א את הריל"ג: "דאָס איז זיין פרוי?"⁸.

הריל"ג השיב שזוהי אשתו של השליח – השליחה בפרו, וכ"ק אדמו"ר שליט"א נתן לה דולר נוסף באומרו: "הצלחה אין די שליחות"⁹.

• א' שאל שאלה, (וכרגיל בכגון דא) אמר לו כ"ק אדמו"ר שליט"א (באנגלית): "את זה תשאל רב, את כל השאלות".

הנ"ל אמר משהו אודות המשפיע שלו ושאל משהו, ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: "המשפיע שלך. את זה תשאל

(7) = שיהיו.

(8) = "זאת אשתו?"

(9) = "הצלחה בשליחות".

(10) רוב הר"ד דלקמן נדפס במקומו בדברי משיח תנש"א ח"ה (ע' 288-9) – מפי השמועה ובאופן בלתי מדויק, וכאן הוגה והושלם ע"פ סרט הקלטה.

(11) = "שיהיו בשו"ט, תודה בשביל כל הענינים".

(12) = "מן הסתם תכתוב אודות כך בפרטיות".

(13) = "בשביל כל דרום אפריקה".

• עברו ר' משה שי' הבלין ור' שלמה שי' בלייער, ור' משה הבלין אמר שעשו שלום ביניהם.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: "זאל זיין גוטע בשורות. – דו דארפסט האָבן שלום מיט גאַנץ אנ"ש – ניט נאָר אנ"ש מיט דיר, נאָר דיר מיט זיי אויכעט. זאל זיין בקרוב ממש. ס'איז נוגע צו תשעה באב, במילא זאל זיין שלום טאַקע!"¹⁶.

הנ"ל אמר שבגנו מתחיל מחר להניח תפילין, וכ"ק אדמו"ר שליט"א נתן לבן דולר נוסף באומרו: "אַפּגעבן אויף צדקה מאָרגן, זאל זיין בשעה טובה ומוצלחת"¹⁷.

שנעשה בר מצוה, וביקש ברכה עבורו. כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן לנכד דולר באומרו: "דאָס איז פאַר דער בר מצוה, ווערן אַ חסיד, ירא שמים און אַ למדן – וויפל ווי דער זיידע, און אויב מערער איז דאָך בעסער!"¹⁴.

הרב אלוי: שיהי' יותר...

כ"ק אדמו"ר שליט"א (בחיוך, הלשון בערך): "ס'דאָך 'בכל אדם מתקנא', 'בכל אדם מתקנא חוץ מתלמידו', במילא וועט איר דאָס אויסנוצן!"¹⁵.

• לא' נתן דולר נוסף באומרו (באנגלית): "בשביל כל החברים שלך שאתה כותב אודותם".

16) = "שיהיו בשו"ט. – אתה צריך שיהי' לך שלום עם כל אנ"ש – לא רק אנ"ש איתך, אלא גם אתה איתם. שיהי' בקרוב ממש. בנוגע לתשעה באב אכן נוגע שיהי' שלום!"

17) = "לתת לצדקה מחר, שיהי' בשעטומ"צ".

14) = "זהו בשביל הבר מצוה, להיות חסיד, ירא שמים ולמדן – כמה כפי שהסבא, ואם יותר הרי מוטב!"

15) = "הרי 'בכל אדם מתקנא', 'בכל אדם מתקנא חוץ מתלמידו', במילא תנצל זאת!"

פרק שלישי

יא רבי אלעזר המודעי אומר: המחלל את הקדשים, והמבזה את המועדות, והמלבין פני חברו ברבים (לה), והמפר בריתו של אברהם אבינו, והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה, אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים, אין לו חלק לעולם הבא.

פירוש ר"ע מברטנורא

שלא מל, או שמל ומושה ערלתו לכסות המילה כדי שלא יראה שהוא מהול: והמגלה פנים בתורה. שמראה פנים ופרושים בתורה שלא כהלכה. כגון המתרגם ומזרע לא תתן להעביר למולה, ומזרע לא תתן לאצבא לארמיתא. ואין זה פשוטו של מקרא. ובכלל זה הדורש דרשות של דפי (ט). פרוש אחר, מגלה פנים, שמעז פניו לעבר על דברי תורה בפרהסיא ביד רמה ואין לו בשת פנים: אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים. ולא חזר בתשובה מאחת מעבירות הללו שבדין, אף על פי שבאו עליו יסורים ומת ביסורים (ט), אין לו חלק לעולם הבא. אבל אם חזר בתשובה קדם מותו, אין לה דבר שעומד בפני התשובה:

יא המחלל את הקדשים. המביא קדשי המזבח לידי פגול ונותר וטמא, או המועל ונהנה בין בקדשי מזבח בין בקדשי בדם הבית: והמבזה את המועדות. ימים של חל המועד, עושה בהן מלאכה או נוהג בהן מנהג חל באכילה ושתייה: והמלבין פני חברו ברבים. המתביש פניו מאדימות תחלה ואחר כך מתלבנות, שהנפש יש לה שתי תנועות אחת לחוץ ואחת לפנים, וכשמבישין את האדם בתחלה הרוח מתנועע לצד חוץ כמי שמתמלא חמה ופניו מאדימות, וכשאינו מוצא טענה כיצד יסיר הבשת ההוא מעל פניו, הוא דואג בקרבו ונכנס הרוח לצד פניו מפני הצער, ופניו מתכרכמים ומתלבנים. וזהו שאמר (בבא מציעא נח:) בענין ההלבנה, דאזיל סומקא ואיתי חירא: והמפר בריתו.

עיקר תוספות יו"ט

לכתב ותמנע היתה פילגש. רש"י: (לז) דאלו שאר עבירות, יסורין עם המיתה ממקרי:

(לה) המחלל כו' והמלבין. בגמרא מוכח להו מקראי. ועין תוספות יום טוב: (לו) כמנשה שהיה דורש למה לו למשה

פרקי אבות הם חלק מתורה שבע"פ שלימודה צריך להיות בהבנה והשגה דוקא, ולכן אין להסתפק באמירת פרקי אבות, אלא צריכים ללמודם בעיון, כראוי בתורה שבע"פ.

אלא שמכיון ש"איני מבקש . . אלא לפי כח", לא תובעים מכא"א שילמד בעיון את כל המשניות דכל פרק בכל שבת ושבת, מכיון שמסתמא ענין זה יקשה להביאו לידי פועל; אבל עכ"פ משנה אחת בכל פרק יש ללמוד בעיון כדבעי, והיינו שנוסף לאמירת המשניות בנוסח דאדמו"ר הזקן המודפס בסידור (ששם לא נדפסו המפרשים), יחזיק לידו ג"כ ספר משניות עם מפרשי המשנה, עכ"פ ספרי המשניות עם עיקר תוספות יו"ט ופירוש רבינו עובדי' מברטנורא (המפרשים היסודיים), וילמד מתוכם עכ"פ משנה אחת עם המפרשים (שהם התורה שבע"פ בתורה שבע"פ גופא).

והאמור שייך במיוחד לתלמידי התמימים, שזהו עיקר ענינם – לימוד התורה בפירושי, בהבנה והשגה, ואדרבה: הסדר אצלם הוא הפוך – בתחילה לימוד לעיונא, ואח"כ אמירה סתם.

בס"ד. חלק מהתוועדות ש"פ דברים, שבת חזון, ו' מנחם-אב ה'תשמ"ז

הנחה בלתי מוגה

ית. בפרק דשבת זו¹⁵⁴ נתבארו כו"כ ענינים במספר שלושה, ובהמשך לזה הובאו מאמרים נוספים שיש להם קשר ושייכות לתוכן המאמרים שלפני זה (כפי שמצינו דוגמתו בכמה מקומות), וביניהם¹⁵⁵: "ר' אלעזר המודעי אומר המחלל את הקדשים והמבזה את המועדות . . . אע"פ שיש בידו תשובה ומעשים טובים אין לו חלק לעולם הבא".

דובר פעם בביאור דברי המשנה, וכבר נדפס¹⁵⁶; אבל ע"פ הנדפס, לא דובר [או שדובר ולא נדפס, או שרק היתה מחשבה על כך]: (א) הדיוק בלשון המשנה "בידו": מדוע לא כתוב כאן, כמ"ש בכמה מקומות, "אע"פ שיש לו כו" – מהו הדיוק "בידו"? (ב) הקשר עם בעל המאמר – ר' אלעזר המודעי.

וכפי שיתבאר לקמן.

יט. על הזהר בפרשתנו אין הערות (מאיזו סיבה שתהי'), אבל בתורת לוי יצחק על מסכת כלים¹⁵⁷ מבאר פסוק בפרשתנו¹⁵⁸ "הואיל משה באר גו" – ש"הואיל אותיות אליה" בחי' דעת דנוקבא, משה בחי' דעת דדכורא ע"ד כמו יוסף, כי משה ויוסף בחדא דרגא קיימי . . . וכתב¹⁵⁹ ויקח משה את עצמות יוסף עמו".

וצריך להבין – וזהו גם ענין בכו"כ מקומות: מהי ההוספה של הרמז בפסוק "הואיל משה באר" – כשזה כתוב בפירושו במקום אחר? ועד"ז בכל המקומות שבהם נאמר שענין מסויים בתורה מרמז על ענין שני, על (לדוגמא) הענין דאהבת ישראל, צדקה, גמילות חסדים וכיו"ב – מהי ההוספה של הרמזים כשענינים אלו הם ציוויים מפורשים בתורה? ומדוע זה כתוב דוקא ברמז?

וכפי שיתבאר לקמן.

* * *

נו. הביאור בפרקי אבות:

כללות התוכן של משנה זו נתבאר פעם¹⁵⁶ – שכל הענינים שרבי אלעזר המודעי מפרט כאן (שבגללם "אין לו חלק לעולם הבא") הם ענינים הקשורים בעיקר עם

אבות כאן).
(157) ע' שכה.
(158) א, ה.
(159) בשלח יג, יט.

(154) פ"ג.
(155) משנה יא.
(156) שיחת מוצאי ש"פ שלח תשל"ח (דברי משיח
ח"ד ע' 214 ואילך; ס"ע 222 ואילך. ביאורים לפרקי

מעשה בני אדם. "המחלל את הקדשים": רוב עניני קדשים אינם בידי שמים אלא חולין שנתקדשו ע"י מעשה בני אדם; "המבזה את המועדות": קביעת המועדות היא ע"י בית דין, כמאחז"ל¹⁷⁸ "ישראל אינהו דקדשינהו לזמנים" (לא כשבת ש"מיקדשא וקיימא"¹⁷⁹). ועד"ז בשאר הדברים שנמנו במשנה, שמצד החומר המיוחד שבזה (כמו שנתבאר אז בארוכה), הרי "אע"פ שיש בידו תורה ומעשים טובים, אין לו חלק לעולם הבא".

אבל עדיין צריך להבין את הדיוק ד"בידו" ("אע"פ שיש בידו תורה ומעשים טובים"), והקשר עם בעל המאמר – רבי אלעזר המודעי, כנ"ל.

הדיוק ב"בידו" – אפשר להסביר בשני אופנים, לגריעותא ולמעליותא (ועל יסוד זה אפשר להסביר את הלשון "בידו" הכתוב בכמה מקומות):

לגריעותא: "בידו" מדגיש שלתורה ולמעשים טובים שלו יש רק שייכות חיצונית אליו – הם נמצאים רק "בידו", אבל הם לא חדרו בו בפנימיות. שלכן יכולה להיות מציאות של "מגלה פנים בתורה שלא כהלכה"¹⁸⁰ (וכיו"ב) – כי אם התורה (ומעשים טובים) שלו היתה חודרת בו בפנימיות – כיצד יכול להיות "מגלה פנים בתורה שלא כהלכה"? ולכן אומרים עליו ש"אע"פ שיש בידו תורה ומעשים טובים" – "אין לו חלק לעולם הבא" (כי זהו רק "בידו").

למעליותא: התורה ומעשים טובים שלו הם "בידו" – הם עומדים אצלו במזומן ובגלוי, ובמקום שיש צורך ב"תריס בפני הפורענות"¹⁸¹ – אין צורך ללכת "לחפשם" כי הוא אוחזם "בידו". ואעפ"כ אומר רבי אלעזר המודעי, שמכיון שהוא עשה ענינים אלו (כמפורט כאן) – "אין לו חלק לעולם הבא", "אע"פ שיש בידו (במזומן) תורה ומעשים טובים".

כז. ביאור הקשר עם בעל המאמר:

מכיון שהמשנה מדברת אודות ענינים הקשורים בעיקר עם מעשה ידי אדם, דברי קדושה במעשה ידי אדם שאדם מחללם (כנ"ל) – לכן זקוקים לאחד כזה שיכול להבחין טוב ולהעריך בני אדם.

ועפ"ז יש לומר הקשר עם רבי אלעזר המודעי – כי הוא התייחד בכך שהי' יכול להבחין ולהעריך כו': איתא ברש"י¹⁸² שרבי אלעזר המודעי נקרא כך על שם זה שהגיע מהר ועיר (שנקרא) מודיעין.

במה התייחדה העיר מודיעין? איתא במשנה¹⁸³ בנוגע לאחד כזה שהוא "בדרך רחוקה" בנוגע להקרבת הפסח: "איזו היא דרך רחוקה, מן המודיעים ולחוץ".

(181) שם פ"ד מ"א.

(182) ד"ה המודעי – ב"ב י, סע"ב.

(183) פסחים צג, ב.

(178) ברכות מט, א.

(179) ביצה יז, א.

(180) אבות פ"ג מ"א.

ומזה נמצא, שהעיר מודיעין היא הגבול בין "דרך קרובה" ו"דרך רחוקה" מירושלים. דמזה מובן, שרבי אלעזר המודעי – הנקרא על שם עיר זו – הצטיין בכך שהוא הי' יכול להבחין בין יהודי הנמצא ב"דרך קרובה" או ב"דרך רחוקה" מירושלים,

ששתיהן (הן הדרך הקרובה והן הדרך הרחוקה) הן מחוץ לירושלים, ושתייהן אינן עיר מוקפת חומה; אפילו אם נאמר שמודיעין היתה עיר מוקפת חומה (אע"פ שלא משמע כך) – הרי אין לזה את הקדושה של ירושלים, קדושה כזו שבגללה יכולים דוקא שם (בירושלים) לאכול קדשים.

ואעפ"כ (שהדרך הקרובה ודרך הרחוקה שתיהן מחוץ לירושלים), הי' (העיר מודיעין ו)רבי אלעזר המודעי יכול להבחין בין "דרך קרובה" ו"דרך רחוקה".

ולכן המאמר נאמר דוקא ע"י רבי אלעזר המודעי – כי דוקא הוא יכול להבחין בין בני אדם ולדעת האם "אין לו חלק לעולם הבא". ובפרט ש"המחלל את הקדשים" (שאכילתם וקדושתם קשורה עם ירושלים) תלוי בהבחנה האם היהודי הוא "בדרך קרובה" (ברוחניות) מירושלים או "בדרך רחוקה".

כח. עפ"ז אפשר להסביר ענין "מוזר" לכאורה שמצינו בנוגע לרבי אלעזר המודעי:

איתא בירושלמי¹⁸⁴ ובאיכה רבה¹⁸⁵ [בקשר לזמן ד"בין המיצרים], שלאחר שנחרבה ירושלים, במשך "שלוש שנים ומחצה הקיף אדריאנוס קיסר לביתר", ולא הי' יכול לכבשה, כי "הי' שם ר' אלעזר המודעי עסוק בשקו ובתעניתו ובכל יום ויום מתפלל ואומר רבונו של עולם, אל תשב בדין היום".

וצריך להבין – דלכאורה זוהי תפילה "מוזרה": (א) מדוע התפלל רק על יום אחד ("אל תשב בדין היום"), ולא על כמה ימים? (ב) מדוע התפלל "אל תשב בדין" (תפילה שלא מצינו בשום מקום), ולא בפשטות – "אל תחריב את ביתר"?

והביאור בזה: בהיותו רבי אלעזר המודעי (מכיון שבא מהעיר מודיעין), שיש בכחו להבחין כו' – הבחין איזו תפילה תועיל במצב כזה: הוא העריך שבמצב ירוד כזה (עד כדי כך ש"הדליקו נרות לחורבן בית המקדש"¹⁸⁵) לא תועיל תפילה לכמה ימים. אם זה כן הי' מועיל – בודאי הי' מתפלל על כמה ימים. וכמו כן העריך, שאם יהי' דין – שום דבר לא יועיל. ולכן לא התפלל שביתר לא תיחרב, אלא ש"אל תשב בדין היום" [ולהעיר גם מהענין ד"אלקים ניצב בעדת א-ל בקרב אלקים ישפוט"¹⁸⁶ במשניות שלפני זה¹⁸⁷] – שלכתחילה לא ילכו לבית דין, בידעו שאם ילכו – תפילה אחרת כבר לא תועיל.

(186) תהלים פב, א.

(187) פ"ג מ"ו.

(184) תענית פ"ד ה"ה.

(185) פ"ב, ד.

שזה – שרבי אלעזר המודעי, להיותו בא מהעיר מודיעין, יש בכחו להבחין יותר מחכמים אחרים – מתאים גם עם מה שאומרת הגמרא בכמה מקומות¹⁸⁸ "עדיין אנו צריכים למודעי", כי "מודעי" יש בכחו להבחין ולברר ענינים שחכמים אחרים אינם יכולים לברר. וע"ד בענין הנ"ל – שיכול להבחין בין "דרך קרובה" ו"דרך רחוקה".

כט. הענין בהערות אאמור"ר במסכת כלים:

אחד מהביאורים בהוספת הרמז ב(פסוק) "הואיל משה באר גו'" לגבי הקשר המפורש בין משה ועצמות יוסף, "ויקח משה את עצמות יוסף עמו":

מ"ויקח משה את עצמות יוסף" יודעים אמנם שלמשה היתה שייכות עם עצמות יוסף; והחידוש של הרמז ב"הואיל משה באר גו'" הוא – שאע"פ שמה שה' עסוק עם ענינים אחרים – דברי תוכחה – שלכאורה אין להם שייכות עם עצמות יוסף, ויתירה מזה: עמדו אז במקום ד"על ירדן ריחו מזרחתה", ובמילא מובן שאז לא ה' ניכר ה"ויקח משה את עצמות יוסף עמו", כי כשעומדים במקום אחד אין זה כבוד המת לטלטל את העצמות בלי תועלת – אעפ"כ מחדש הרמז ב"הואיל משה באר גו'" שגם במצב זה ה' משה קשור עם עצמות יוסף.

ועפ"ז ישנו ביאור כללי בנוגע לרמזים אחרים בתורה על ענינים וציוויים מפורשים, כמו אהבת ישראל או צדקה וכיו"ב – שהרמז בענין אחר כו' מוסיף שאפילו (כשעוסקים ב)ענין אחר (זהו) ג"כ קשור עם אהבת ישראל או צדקה וכיו"ב.

ל. הביאור ברמב"ם בהלכות בית הבחירה:

לכאורה ה' אפשר לתרץ, שהיראה "ממי שצויה על יראתו" נוגעת להלכה לקמן בפרק¹⁸⁹ "וכל הנכנס . . יראה עצמו שהוא עומד לפני ה' . . ומהלך שם באימה ויראה וברעדה שנאמר¹⁹⁰ בבית אלקים נהלך ברגש".

אבל עפ"ז ה' הרמב"ם צריך לכתוב את ההלכה (ש"לא מן המקדש אתה ירא אלא ממי שצויה על יראתו") לקמן לפני הדין הנ"ל, או להיפך: לכתוב את הדין הנ"ל בתחילת הפרק (אחרי ההלכה "לא מן המקדש כו").

ולכן יש לומר, שההלכה "לא מן המקדש אתה ירא אלא ממי שצויה על יראתו" נוגעת (לא רק לדין ש"כל הנכנס . . יראה עצמו שהוא עומד לפני ה' כו", אלא) לכל הדינים בכל הפרק. כי בנוגע לכל הדינים בהפרק (אפילו הדינים שבהם לכאורה מספיקה יראה "מן המקדש") – אינה דומה היראה "מן המקדש" לגבי יראה "ממי שצויה על יראתו".

(188) שבת נה, ב. מגילה טו, ב. ב"ב שם. חולין צב, (189) ה"ה. א. (190) תהלים נה, טו.

אלא שבזה גופא כותב הרמב"ם את הדינים בסדר מן הקל אל הכבד: תחילה הדינים ("לא יכנס אדם להר הבית במקלו או במנעל כו'") שבהם מספיקה גם יראה "מן המקדש", ואח"כ הדינים שבהם זקוקים דוקא ליראה "ממי שצויה על יראתו" ("כל הנכנס . . יראה עצמו שהוא עומד לפני ה' . . בבית אלקים נהלך ברגש").

לא. ויהי רצון, שמהדיבור בהלכות בית הבחירה, שעי"ז "מעלה עליו הכתוב כאילו בנה בית המקדש" – נזכה לבית המקדש השלישי עצמו, שהוא "מקדש אדני-כוננו ידיך", למעלה משני בתי המקדשות הראשונים, ובמילא תהי' גם יראת המקדש "ממי שצויה על יראתו" נעלית יותר – כי "כל הקרוב אל ה' ביתר שאת . . צריך להיות יותר שפל רוח למטה מטה כו'" (כמבואר באגרת הקודש¹⁹¹).

ואת זה מזרזים עוד יותר ע"י הוספה במעשינו ועבודתנו בזמן הזה, כולל ובמיוחד – הפצת המעיינות חוצה, בעמדתו בסמיכות להילולא של האריז"ל, ובפרט שביום השבת מודגש ביותר הענין דפנימיות התורה [שהרי כל עניני השבת הם בבחי' הפנימיות¹⁹², ודוגמתו בתורה – פנימיות התורה. ולהעיר גם מהנהגת האריז"ל שהי' מעיין ו' דרכים בהלכה כנגד ו' ימי המעשה וא' ע"ד הסוד כנגד יום השבת¹⁹³].

וכמו כן יש לעורר אודות עשיית סיומים עד תשעה באב, והוספה בעניני שמחה, וגם לקבל החלטות טובות בשבת זו – בתור הכנה לחמישה עשר באב, ש"לא היו ימים טובים לישראל כחמישה עשר באב כו'¹⁹⁴, וגם – לשנת "הקהל".

ויהפכו¹⁹⁵ ימים אלה "לששון¹⁹⁶ ולשמחה ולמועדים טובים (והרמב"ם¹⁹⁷ מסיים עם סיום הכתוב) והאמת והשלום אהבו", תיכף ומיד ממש.

* * *

לב. [לאחר תפילת מנחה ואמירת פרקי אבות, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:]

הענין ד"המחלל את הקדשים" המדובר בפרק דיום זה (כנ"ל סכ"ו) יש לקשר גם עם השיעור היומי ברמב"ם¹⁹⁸: "אסור לחשב בקדשים מחשבה שאינה נכונה כמו שיתבאר¹⁹⁹, לפיכך זבח ששחטו שלא לשמו חייב להשלים שאר עבודות לשמן, אפילו שחט וקיבל והולך במחשבת שינוי השם (היינו מחשבה פסולה בשלוש מארבע העבודות) חייב לזרוק במחשבה נכונה".

ומזה ישנו לימוד נפלא ב"לתקן הדעות וליישר כל המעשים"²⁰⁰:

191) ס"ג.
192) ראה גם קו"א בסופו.
193) טעהמ"צ פ' ואתחנן. וראה אגרות-קודש אדמו"ר מהר"ש ע' יג. וש"נ. קונטרס עה"ח פכ"ה (ע' 53). וראה גם דברי משיח תנש"א ח"ב ס"ע 33. וש"נ.
194) תענית כו, ב (במשנה). ל, ב. ב"ב קכא, א.
195) ע"פ ירמ' לא, יב.
196) זכר' ח, יט.
197) סוף הל' תעניות.
198) הל' פסולי המוקדשין פט"ו ה"ג.
199) פי"ח ה"א.
200) רמב"ם סוף הל' תמורה.

ידוע ש"תפילות במקום קרבנות תקנום". ומישהו הי' יכול לחשוב, שאם לא התפלל (כדבעי) שלוש תפילות (שבכל יום יש ג' תפילות) – כבר אין נפקא מינה כיצד תהי' הנהגתו בעתיד, כי כבר פגם ("מחלל את הקדשים") פעם אחת ופעם שני' ופעם שלישית, ו"בתלתא זימני הוי חזקה"²⁰¹.

מלמד אותו שיעור הרמב"ם – שלא! "אפילו שחט וקיבל והולך במחשבת שינוי השם", שלוש עבודות – "חייב לזרוק במחשבה נכונה!"

כי "אע"פ שחטא ישראל הוא", גם כזה ש"בשם ישראל יכונה"²⁰², ו(כפי שאומרים בסיום פרקי אבות, אחרי המשנה בפרק זה "המחלל את הקדשים") "רבי²⁰³ חנניא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה מצוות – המצוות ניתנו (לזכות גם מלשון) לזכך²⁰⁴ את ישראל, כמאחז"ל²⁰⁵ "לא ניתנו המצוות אלא לצרף בהן את הבריות", במילא צריך כל פרט מהעבודה להיות באופן מזוכך, "אסור לחשב בקדשים מחשבה שאינה נכונה" (אפילו פרט הבא אחרי מחשבות פסולות), וזה מזכך ומצרף את היהודי.

לג. בזה ישנו גם ענין שיש לברר ע"פ נגלה:

בנוגע לכמה קרבנות ישנו סדר קבוע, שקרבן אחד קודם לקרבן שני (כמו חטאת ועולה)²⁰⁶. ואפשר לחקור: אם "שחט וקיבל והולך במחשבת שינוי השם" מקרבן שצריך לבוא לפני קרבן שלאחריו – האם צריך לעשות קודם את עבודת הזריקה מפני ש"חייב לזרוק במחשבה נכונה", או שיכול לעבור מיד לקרבן שלאחריו זה, מכיון שהקרבן הראשון הוא שלא כדבעי מצד זה ששלש העבודות הראשונות היו במחשבת שינוי השם.

בשלמא בנוגע לשתי הלחם ושני הכבשים דחג השבועות²⁰⁷, או קרבן ונסכים – שם בודאי מוכרחים לסיים את העבודה הראשונה לפני שממשיכים הלאה, כי שתי העבודות באות יחדיו; משא"כ במקרה של שני קרבנות נפרדים לגמרי – כאן יש מקום לשקלא וטריא הנ"ל.

ומסתבר לומר שגם במקרה זה יש להקדים את עבודת הקרבן הראשון לקרבן השני, ויש לעיין בדבר.

(205) ב"ר פמ"ד, א.

(206) זבחים פט, ב. רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ט ה"ו.

(207) ראה רמב"ם שם ה"ט.

(201) ב"מ קו, ריש ע"ב.

(202) אגרות יקודש אדמו"ר מהור"צ ח"ב ע' פ. וש"נ.

(203) מכות כג, ריש ע"ב (במשנה).

(204) ראה לקר"ש ח"ז ע' 412. וש"נ.

לד. ויהי רצון, שמהדיבור בכל ענינים אלו – ש"כל העוסק בתורת כו' כאילו הקריב כו"²⁰⁸, כנ"ל (סל"א) בנוגע לבנין בית המקדש – נבוא לענין בפועל, ו"שם נעשה לפניך . . כמצות רצונך"²⁰⁹, בגאולה האמיתית והשלימה.

ויהי "אין לו חלק לעולם הבא" (הבא על "המחלל את הקדשים") למעלותא, כפי שמפרשת חסידות²¹⁰ דוקא – שעומד למעלה מעולם הבא, כך שעבורו עולם הבא הוא בכלל ירידה, כי הוא עומד ביחוד גמור עם עצמות ומהות, ש"רצה . . לזכות את ישראל כו", עד (כהראי' מהפסוק²¹¹ שמביא על זה) – "ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר", ש"חפץ" הוא למעלה מרצון (פנימיות הרצון)²¹²,

ותוכן הרצון והחפץ הוא "יגדיל תורה ויאדיר", שבזמן הזה זהו גם ע"י לימוד תורת הבית ותורת הקרבנות, ובזמן הבית לעתיד לבוא – זהו לימוד באופן ד"דרוש וקבל שכר"²¹³, עד תורה לשמה, לשם התורה²¹⁴.

ומשבת חזון, כשמראים לכל אחד מישראל את המקדש דלעתיד, ובפרט בזמן "רעוא דרעוין" – באים באופן ד"אחישנה"²¹⁵ ל"ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים", דוקא ברחמים – כדאיתא גם בזהר ש"בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזהר . . יפקון ב' מן גלותא ברחמי", עם ההדגשה דוקא ברחמים.

ויהפכו ימים אלה "לששון ולשמחה ולמועדים טובים והאמת והשלום אהבו", תיכף ומיד ממש.

שמע"צ ע' א'תשפד ואילך. שו"ת צ"צ אה"ע ח"ב סימן

רסג (ח, ג).

(213) סוטה מד, א.

(214) ראה סה"מ תרכ"ט (קה"ת, תשנ"ב) ע' קמ"ז.

תרנ"ה ע' פג. תרס"ה ע' כג. תרפ"ה ע' עז. תש"א ע'

53. ובכ"מ.

(215) ישע"י ס, כב. סנהדרין צח, א.

(208) מנחות בסופה.

(209) נוסח תפלת מוסף. ראה תר"ח ס"פ ויחי (צה [רלן], א. צו [רלז], ג"ד). אוה"ת ויחי (כרך ו) תתשכח, ב ואילך. המשך וככה תרל"ז (קה"ת, תשע"ג) פי"ז (ע' טו) ואילך. ועוד.

(210) ראה לקו"ש חכ"ג ע' 102. וש"נ.

(211) ישע"י מב, כא.

(212) ראה לקו"ת שלח לח, ג. שה"ש כח, ד. אוה"ת

לזכות משפחות

שי וברק מיארה, יעקב ואסתר בן איון,

אלירן וחן חני זכריה, אושרי ורותם מלכה

שיחיו

להצלחה רבה ומופלגה

ושיזכו להפיץ את בשורת הגאולה והגואל

מתוך בריאות נכונה ועשירות מופלגה

בטוב הנראה והנגלה

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות

ר' דורון הלוי שי' בן לאה

לרפואה שלימה וקרובה

*

לז"נ

ר' דוד ארי' ב"ר יצחק נפתלי

ור' מנחם מענדל ב"ר דוד ארי'

ו"הקיצו ורננו שוכני עפר" והם בתוכם

בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

תיכף ומיד ממש

*

לז"נ רחל בת ר' יחזקאל

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות

החייל ב"צבאות השם"

שניאור זלמן בן אסתר שי'

גרנובטר

לרגל יום הולדתו וה"אפשערעניש"

יו"ד מנחם אב ה'תשפ"ו

שיגדל להיות חסיד ירא שמים ולמדן

ויפיץ את בשורת הגאולה והגואל

מתוך בריאות נכונה ועשירות מופלגה

בטוב הנראה והנגלה

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

הודעה ובקשה

בימים אלו שוקדים ב"מכון להפצת תורתו של משיח" להכין לדפוס את חמשת הכרכים של דברי משיח תשמ"ז.

ובהזדמנות זו, הננו לפנות שוב לקהל אנ"ש והתמימים שיחיו, בבקשה כפולה ומכופלת:

אנא, מי שיש תח"י הנחות, ר"ד מחלוקת הדולרים או יומני בית חיינו וכיו"ב משנת תשמ"ז שטרם פורסמו, שלא ימנע בר, ויואיל לשגר את זה למערכת בהקדם הכי האפשרי, לתועלת עם ישראל הצמא לדבר ה'!

*

"ואשרי חלקם וגדול זכותם של כל אלו ושל יוצאי חלציהם שי' שהתעסקו וממשיכים להתעסק בהדפסת הספרים, ע"י סיוע בממונם, או טירחא בגופם וכיו"ב" (תרגום מ"דבר מלכות" ש"פ חוקת תנש"א – מוגה)

לתרומות והקדשות פנו בהקדם:

טל/וואצפ: 718-5603770 | אימייל: torasmoshiach@gmail.com

<https://bit.ly/torasmoshiach> | [https://cash.app/\\$torasmoshiach](https://cash.app/$torasmoshiach)

והעיקר – שנזכה לשמוע "דברי משיח" מפיו של משיח

צדקנו כ"ק אדמו"ר שליט"א תיכף ומיד ממש!

"המכון להפצת תורתו של משיח"

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מהרה יגלה אכ"ר

יה"ר שיראה רוב נחת מתלמידיו,

חסידיו ושלוחיו ומכלל ישראל

ותיכף ומי"ד ממ"ש נראה בעיני בשר

בקיום נבואתו העיקרית – בשורת הגאולה –

"לאלתר לגאולה" ו"הנה זה משיח בא"

ובעגלא דידן יתגלה לעין כל

ויוליכנו קוממיות לארצנו הק'

ויבנה ביהמ"ק במקומו ויקבץ נדחי ישראל

בגאולה האמיתית והשלימה

נאו מי"ד ממ"ש ממש!

לזכות

חיילי בית דוד

תלמידי התמימים השוהים

ב-770 – בית חיינו – בית משיח

להצלחה רבה ומופלגה בכל עניניהם

מתוך הרחבה ומנוחת הנפש

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ובפרט בהענין הכי עיקרי שהזמן גרמא

בקבלת פני משיח צדקנו –

כ"ק אדמו"ר שליט"א

יחד עם כל בני ישראל שליט"א

בכל מושבותיהם

תיכף ומי"ד ממ"ש, נאוו!

נדפס בנדיבות v2vc fund

ע"י ולזכות

ר' מאיר וזוגתו מרת נעמי רבקה

בנם

ישראל הירש

ובנותיו

חסיא דבורה

נאוה בינה

שיחיו

קלאפמאן

קורל ספרינגס, פלורידה